

HALLINTOSÄÄNTÖ

Sisällysluettelo

I OSA Hallinnon ja toiminnan järjestäminen.....	7
1 luku Kunnan johtaminen.....	7
1 § Hallintosäännön soveltaminen	7
2 § Kunnan johtamisjärjestelmä	7
3 § Esittely kunnanhallituksessa	7
4 § Kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävät	7
5 § Valtuuston puheenjohtajan tehtävät.....	8
6 § Kunnan viestintä	8
2 luku Toimielinorganisaatio.....	10
7 § Valtuusto	10
8 § Kunnanhallitus, henkilöstöjaosto, konserni- ja elinvoimajaosto.....	10
9 § Tarkastuslautakunta.....	10
10 § Lautakunnat ja niiden alaiset jaostot.....	10
11 § Kuntien yhteiset toimielimet	11
12 § Vaalitoimielimet.....	12
13 § Vaikuttamistoimielimet.....	12
3 luku Henkilöstöorganisaatio.....	13
14 § Henkilöstöorganisaatio	13
15 § Toimialojen organisaatio ja tehtävät	13
16 § Kunnanjohtajan ja osastopäälliköiden yleiset tehtävät ja toimivalta.....	14
17 § Kunnanjohtajan erityinen toimivalta	15
18 § Osastopäällikön erityinen toimivalta	15
19 § Hallinto- ja henkilöstöjohtajan erityinen ratkaisovalta	16
20 § Talousjohtajan erityinen ratkaisovalta	16
21 § Tehtäväaluejohtajan tehtävät ja toimivalta.....	16

22 § Kustannuspaikan esihenkilön tehtävät ja toimivalta	17
4 luku Toimivalta henkilöstöasioissa	18
23 § Kunnanhallituksen yleistoimivalta	18
24 § Viran perustaminen ja lakkauttaminen sekä virkanimikkeen muuttaminen	18
25 § Virkasuhteen muuttaminen työsuhteeksi	18
26 § Kelpoisuusvaatimukset	18
27 § Virkasuhteeseen ottaminen ilman hakumenettelyä	18
28 § Haettavaksi julistaminen	18
29 § Virkaan ottaminen ilman hakumenettelyä	18
30 § Virkaan ottaminen virkaan valitun irtisanouduttua ennen virantoimituksen alkamista	19
31 § Henkilöstövalinnat	19
32 § Harkinnanvaraiset virka- ja työvapaat	19
33 § Harkinnanvaraiset palkanosat	20
34 § Puoltomenettely	20
35 § Viranhaltijan siirtäminen toiseen virkasuhteeseen	20
36 § Sivutoimet	20
37 § Kehityskeskustelut	20
38 § Viranhaltijan työ- ja toimintakyvyn selvittäminen	20
39 § Virantoimituksesta pidättäminen	21
40 § Virkasuhteen ja työsuhteen muuttaminen osa-aikaiseksi	21
41 § Lomauttaminen	21
42 § Palvelussuhteen päätyminen	21
43 § Menetettyjen ansioiden korvaaminen	21
44 § Palkan takaisinperintä	21
5 luku Normaalista toimivallasta poikkeaminen	22
45 § Normaalista toimivallasta poikkeaminen ja raportointi	22
6 luku Konserniohjaus ja sopimusten hallinta	23
46 § Konsernijohto	23
47 § Konsernijohdon tehtävät ja toimivallan jako	23
48 § Konserni- ja elinvoimajaosto	23
49 § Sopimusten hallinta	24
7 luku Kunnanhallituksen tehtävät ja toimivallan jako	25
50 § Kunnanhallituksen tehtävät ja toimivalta	25
51 § Henkilöstöjaoston tehtävät ja toimivalta	26
52 § Hallintosääntöjaoston tehtävät ja toimivalta	26
53 § Metsä- ja maanostotoimikunnan tehtävät ja toimivalta	26

8 luku	Toimielinten tehtävät ja toimivalta	27
	54 § Lautakuntien yleiset tehtävät ja toimivalta	27
	55 § Toimivallan edelleen siirtäminen.....	28
	56 § Asian ottaminen kunnanhallituksen käsiteltäväksi.....	28
	57 § Asian ottaminen lautakunnan käsiteltäväksi	28
	58 § Ottokelpoisen päätöksen ilmoittaminen	28
	59 § Lautakuntien erityiset tehtävät	28
	A Sivistyslautakunnan tehtävät ja toimivalta.....	28
	A Sivistyslautakunnan ratkaisulta.....	29
	A Sivistyslautakunnan alaisten viranhaltijoiden ratkaisulta.....	30
	B Hyvinvointilautakunnan tehtävät ja toimivalta	32
	B Hyvinvointilautakunnan ratkaisulta	32
	B Hyvinvointilautakunnan alaisten viranhaltijoiden ratkaisulta	32
	C Teknisen lautakunnan tehtävät ja toimivalta	33
	C Teknisen lautakunnan ratkaisulta	33
	C Teknisen lautakunnan alaisten viranhaltijoiden ratkaisulta	35
	D Ympäristöjaoston tehtävät ja toimivalta	37
9 luku	Tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon järjestäminen	38
	60 § Kunnanhallituksen tiedonhallinnan tehtävät	38
	61 § Kunnanhallituksen asiakirjahallinnon tehtävät.....	39
	62 § Asiakirjahallintoa johtavan viranhaltijan tehtävät.....	39
	63 § Lautakunnan asiakirjahallinnon tehtävät	39
	64 § Toimivalta päättää asiakirjan antamisesta	39
II OSA Talous ja valvonta		40
10 luku	Taloudenhoito	40
	65 § Talousarvio ja taloussuunnitelma	40
	66 § Talousarvion täytäntöönpano.....	40
	67 § Toiminnan ja talouden seuranta	40
	68 § Talousarvion sitovuus	40
	69 § Talousarvion muutokset	40
	70 § Omaisuuden luovuttaminen ja vuokraaminen	41
	71 § Poistosuunnitelman hyväksyminen	41
	72 § Rahatoimen hoitaminen	41
	73 § Verorahoitus sekä valtionavustukset ja rahoitusavustukset	41
	74 § Maksuista päättäminen	42
	75 § Hankintavaltuudet	42

76 § Asiakirjojen antamisesta perittävät maksut	42
11 luku Ulkoinen valvonta	43
77 § Ulkoinen ja sisäinen valvonta.....	43
78 § Tarkastuslautakunnan kokoukset	43
79 § Tarkastuslautakunnan tehtävät ja raportointi	43
80 § Sidonnaisuusilmoituksiin liittyvät tehtävät.....	43
81 § Tilintarkastusyhteisön valinta	44
82 § Tilintarkastajan tehtävät	44
83 § Tilintarkastuskertomus ja muu raportointi.....	44
12 luku Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	45
84 § Kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät	45
85 § Toimielinten sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät	45
86 § Viranhaltijoiden ja esihenkilöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät	45
87 § Sisäisen tarkastuksen tehtävät	45
III OSA Valtuusto	47
13 luku Valtuuston toiminta	47
88 § Valtuuston toiminnan järjestelyt	47
89 § Valtuustoryhmän muodostaminen ja valtuustoryhmän nimi	47
90 § Muutokset valtuustoryhmän kokoonpanossa	47
91 § Istumajärjestys.....	48
14 luku Valtuuston kokoukset.....	49
92 § Valtuuston varsinainen kokous ja sähköinen kokous	49
93 § Kokouskutsu	49
94 § Esityslista.....	49
95 § Sähköinen kokouskutsu	50
96 § Esityslistan ja liitteiden julkaiseminen kunnan verkkosivuilla	50
97 § Jatkokokous.....	50
98 § Varavaltuutetun kutsuminen	50
99 § Läsnäolo kokouksessa	50
100 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	50
101 § Kokouksen johtaminen	51
102 § Puheenjohtajan luovuttaminen varapuheenjohtajalle.....	51
103 § Tilapäinen puheenjohtaja	51
104 § Esteellisyys	51
105 § Asioiden käsittelyjärjestys.....	51
106 § Puheenvuorot	52

107 § Pöydällepano ja asian palauttaminen valmisteltavaksi	52
108 § Ehdotukset ja keskustelun päättäminen	53
109 § Ilman äänestystä syntyvän päätöksen toteaminen	53
110 § Äänestykseen otettavat ehdotukset.....	53
111 § Äänestystapa ja äänestysjärjestys	53
112 § Äänestyksen tuloksen toteaminen	54
113 § Toimenpidealoite (toivomusponsi).....	54
114 § Pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen	54
115 § Päätösten tiedoksianto kunnan jäsenille	54
15 luku Enemmistövaali ja suhteellinen vaali	55
116 § Vaaleja koskevat yleiset määräykset	55
117 § Enemmistövaali.....	55
118 § Valtuuston vaalilautakunta	55
119 § Ehdokaslistojen laatiminen	56
120 § Ehdokaslistojen jättäminen ja vaalitoimituksen nimenhuuto	56
121 § Ehdokaslistojen tarkastus ja oikaiseminen	56
122 § Ehdokaslistojen yhdistelmä	56
123 § Suhteellisen vaalin toimittaminen	56
124 § Suhteellisen vaalin tuloksen toteaminen.....	56
16 luku Valtuutetun aloite- ja kyselyoikeus	57
125 § Valtuutettujen aloitteet	57
126 § Kunnanhallitukselle osoitettava kysymys	57
127 § Kyselytunti.....	57
IV OSA Päätöksenteko- ja hallintomenettely.....	58
17 luku Kokousmenettely	58
128 § Määräysten soveltaminen	58
129 § Toimielimen päätöksentekotavat	58
130 § Sähköinen kokous	58
131 § Sähköinen päätöksentekomenettely	59
132 § Kokousaika ja -paikka	59
133 § Kokouskutsu	59
134 § Esityslistan ja liitteiden julkaiseminen kunnan verkkosivuilla	59
135 § Jatkokokous.....	60
136 § Varajäsenen kutsuminen	60
137 § Läsnäolo kokouksessa	60
138 § Kunnanhallituksen edustaja muissa toimielimissä	60

---

139 § Kokouksen julkisuus	61
140 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus	61
141 § Tilapäinen puheenjohtaja	61
142 § Kokouksen johtaminen ja puheenvuorot	61
143 § Kokouskutsussa mainitsemattoman asian käsittely	61
144 § Esittelijät	61
145 § Esittely.....	62
146 § Esteellisyys	62
147 § Pöydällepano ja asian palauttaminen valmisteltavaksi	62
148 § Ehdotukset ja keskustelun päättäminen	63
149 § Ilman äänestystä syntyvän päätöksen toteaminen	63
150 § Äänestykseen otettavat ehdotukset.....	63
151 § Äänestys ja vaali.....	63
152 § Pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen	63
153 § Päätösten tiedoksianto kunnan jäsenelle	64
18 luku Muut määräykset	65
154 § Aloiteoikeus.....	65
155 § Aloitteen käsittely	65
156 § Aloitteen tekijälle annettavat tiedot.....	65
157 § Kunnan nimenkirjoitus ja asiakirjojen allekirjoittaminen	65
158 § Todisteellisen tiedoksiannon vastaanottaminen.....	66

Hyväksytty kv 22.5.2017 § 35 / kv 12.2.2018 § 7 / kv 27.4.2020 § 14 / kv 14.12.2020 § 74 /
kv 15.11.2021 § 87 / kv 14.11.2022 § 57
Voimaantulo 1.1.2023

I OSA Hallinnon ja toiminnan järjestäminen

1 luku Kunnan johtaminen

1 § Hallintosäännön soveltaminen

Laihian kunnan hallinnon ja toiminnan järjestämisessä sekä päätöksenteko- ja kokousmenettelyssä noudatetaan tämän hallintosäännön määräyksiä, ellei laissa ole toisin säädetty.

2 § Kunnan johtamisjärjestelmä

Kunnan johtaminen perustuu kuntastrategiaan, taloussuunnitelmaan, talousarvioon sekä muihin valtuuston päätöksiin.

Valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta, käyttää kunnan päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä.

Kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta.

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä kunnan henkilöstöpolitiikasta ja huolehtii kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Kunnanjohtaja vastaa kunnanhallituksen käsiteltäväksi otettavien asioiden valmistelusta.

Laihia on yksikielinen kunta, jonka hallintokielenä on suomi.

3 § Esittely kunnanhallituksessa

Kunnanhallituksen esittelijänä toimii kunnanjohtaja. Kunnanjohtajan ollessa esteellinen, estynyt tai poissa esittelijänä toimii hänen sijaisekseen määrätty.

4 § Kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävät

Kunnanhallituksen puheenjohtaja

1. johtaa kuntastrategian sekä kunnanhallituksen tehtävien toteuttamisen edellyttämää poliittista yhteistyötä käymällä asioiden käsittelyn edellyttämiä keskusteluja poliittisten

- ryhmien kanssa sekä pitämällä sopivin tavoin yhteyttä kunnan asukkaisiin ja muihin sidosryhmiin,
2. vastaa yhdessä kunnanjohtajan kanssa konsernijohtamisen, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnista,
  3. vastaa kunnan poliittisesta edunvalvonnasta sekä osallistuu verkosto- ja sidosryhmätyöhön,
  4. toimii kunnanjohtajan esihenkilönä ja vastaa kunnanjohtajan johtajasopimuksen valmistelusta sekä vastaa siitä, että kunnanjohtajan kanssa käydään vuosittain tavoite- ja arviointikeskustelut,
  5. huolehtii kunnanhallituksen ja -valtuuston kytkemisestä valmisteluprosessiin tarkoituksenmukaisella tavalla,
  6. tekee yhteistyötä kunnanhallituksen varapuheenjohtajien kanssa kaikkiin yllä oleviin kohtiin liittyen,
  7. vastaa yhdessä kunnanjohtajan ja valtuuston puheenjohtajan kanssa erilaisten kuntalaistilaisuuksien ja tapahtumien järjestämisestä,
  8. osallistuu alueellisten kehittämisverkostojen tilaisuuksiin valtuuston puheenjohtajan kanssa sovittavan työnjaon mukaisesti,
  9. vastaa kunnanhallituksen työskentelyn arvioinnista ja kehittämisestä,
  10. kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtävänä on sen lisäksi mitä kuntalaissa säädetään: seurata lautakuntien, jaostojen, toimikuntien sekä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden päätösten laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä ryhtyä tarvittaessa laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin asian ottamiseksi kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

5 § Valtuuston puheenjohtajan tehtävät

Valtuuston puheenjohtaja

1. valvoo koko kunnan, kaikkien kuntalaisten ja oman toimielimensä etua,
2. kutsuu valtuuston koolle kokouskutsulla päätettyinä aikoina ja silloin, kun katsoo sen tarpeelliseksi sekä varmistaa valtuuston päätöksentekokyvyn,
3. vastaa valtuuston kokoustyöskentelystä, johtaa valtuuston kokousta, on vastuussa kokouksen kulusta ja huolehtii siitä, että kokous sujuu lain ja hallintosäännön mukaisesti,
4. vastaa valtuuston työskentelyn arvioinnista ja kehittämisestä,
5. vastaa valtuustoryhmien yhteistyön kehittämisestä,
6. vastaa valtuuston puheenjohtajiston yhteistyön edellytyksistä,
7. vastaa yhdessä kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan kanssa erilaisten kuntalaistilaisuuksien ja tapahtumien järjestämisestä,
8. edustaa kuntaa muiden puheenjohtajien ja kunnan johtavien viranhaltijoiden kanssa sovitulla tavalla.

6 § Kunnan viestintä

Kunnanhallitus johtaa kunnan viestintää ja tiedottamista kunnan toiminnasta. Kunnanhallitus hyväksyy yleiset ohjeet viestinnän ja tiedottamisen periaatteista sekä nimeää viestinnästä vastaavat viranhaltijat. Kunnassa on erillinen viestintäohje.

Toimielimet luovat omalla toimialallaan edellytyksiä läpinäkyvälle toiminnalle asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Kunnanhallitus, lautakunnat, kunnanjohtaja sekä toimialojen johtavat viranhaltijat huolehtivat, että kunnan asukkaat ja palvelujen käyttäjät saavat riittävästi tietoja valmisteltavina olevista yleisesti merkittävistä asioista ja voivat osallistua ja vaikuttaa näiden asioiden valmisteluun. Viestinnässä käytetään selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otetaan huomioon kunnan eri asukasryhmien tarpeet.

2 luku Toimielinorganisaatio

7 § Valtuusto

Valtuustossa on 27 valtuutettua. Valtuuston puheenjohtajistoa koskevat määräykset ovat 88 §:ssä.

8 § Kunnanhallitus, henkilöstöjaosto, konserni- ja elinvoimajaosto sekä hallintosääntöjaosto

Kunnanhallituksessa on 7–11 jäsentä, joista valtuusto valitsee kunnanhallituksen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Kunnanhallituksen alaisia jaostoja ovat henkilöstöjaosto, konserni- ja elinvoimajaosto sekä hallintosääntöjaosto.

Jaostoissa on seitsemän (7) jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Kunnanhallitus valitsee jaostojen jäsenet ja varajäsenet. Kunnanhallitus valitsee jäseniksi valituista jaostojen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajat sekä päättää jaostojen toimikauden.

Jaostojen jäseniksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muitakin kuin kunnanhallituksen jäseniä ja varajäseniä.

9 § Tarkastuslautakunta

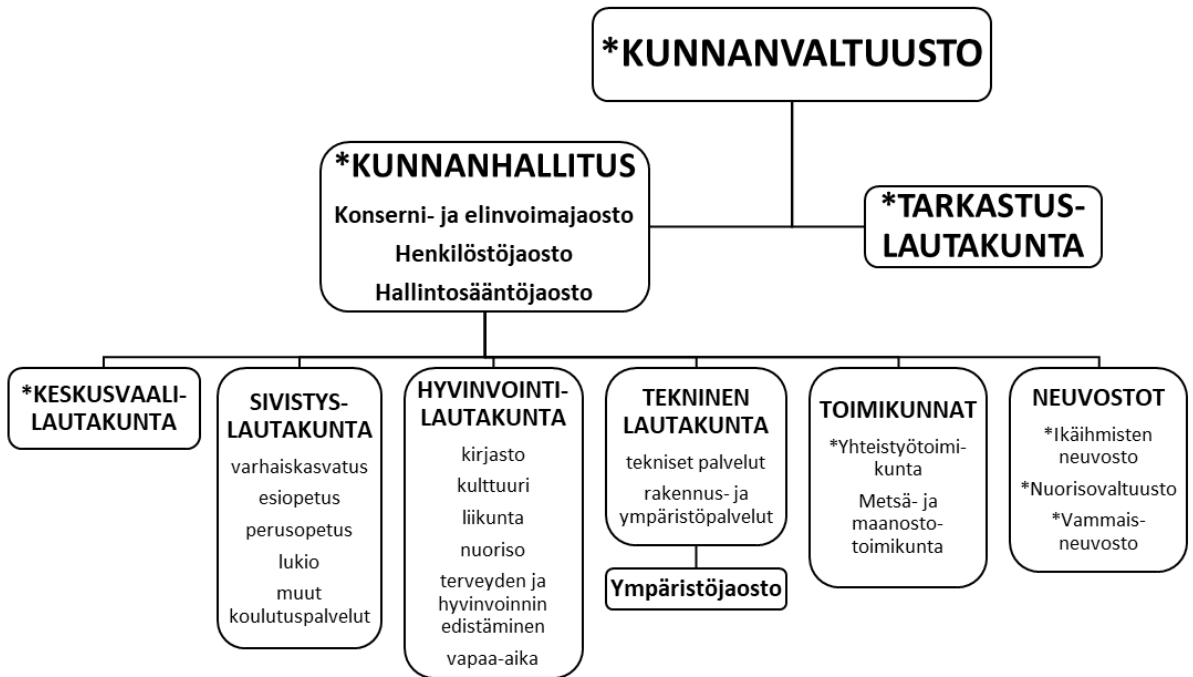
Tarkastuslautakunnassa on viisi (5) jäsentä. Valtuusto valitsee puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja muut jäsenet. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

10 § Lautakunnat ja niiden alaiset jaostot

Hyvinvointilautakunta
Sivistyslautakunta
Tekninen lautakunta

Lautakunnissa on yhdeksän (9) jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet. Valtuusto valitsee lautakuntien jäsenet ja varajäsenet sekä jäseniksi valituista lautakuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Teknisen lautakunnan alaisuudessa toimii ympäristöjaosto. Ympäristöjaostossa on kolme (3) jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet. Tekninen lautakunta valitsee jaoston jäsenet ja varajäsenet sekä jäseniksi valituista jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Jaoston toimivallasta ja tehtävistä määrätään § 59.

*kuntalain, yhteistoimintalain tai vaalilain mukainen pakollinen toimielin kunnassa

11 § Kuntien yhteiset toimielimet

Joidenkin Laihian kunnan lakisääteisten tehtävien hoitamisesta vastaa jokin muu taho, jolloin kunnilla on yhteinen toimielin.

1.1.2023 alkaen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu on hyvinvointialueilla. Laihia kuuluu Pohjanmaan hyvinvointialueeseen, jonka muodostavat Kasikisten, Korsnäsin, Kristiinankaupungin, Kruunupyyn, Laihian, Luodon, Maalahden, Mustasaaren, Närpiön, Pedersören, Pietarsaaren, Uusikaarlepyyn, Vaasan ja Vöyrin kunnat. Hyvinvointialue toimii sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjänä ja pääasiallisena tuottajana. Kunnat ja hyvinvointialue toimivat yhteistyössä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Aluevaltuusto on hyvinvointialueen korkein päättävä elin. Aluevaltuuston lisäksi hyvinvointialueella on aluehallitus ja tarkastuslautakunta sekä kaksikielisillä hyvinvointialueilla kansalliskielilautakunta. Muut toimielimet ovat hyvinvointialueen päätettävissä.

Kunnan vammaispalveluista osaltaan vastaava Tuki- ja osaamiskeskus Eskoon tarjoamat sosiaalihuollon erityispalvelut liittyvät osaksi hyvinvointialueen omaa toimintaa. Pohjanmaan hyvinvointialue tuottaa 1.1.2023 lähtien sosiaalihuollon erityispalveluita.

Pelastustoimi siirtyi osaksi hyvinvointialuetta 1.1.2023. Palo- ja pelastustehtävät erilaisissa onnettomuustilanteissa sekä erilaiset neuvonta-, valvonta- ja ennaltaehkäisevät palvelut, jotka ovat lakisääteisiä, siirtyvät Pohjanmaan hyvinvointialueen vastuulle. Ensihoito on siirtynyt hyvinvointialueen vastuulle jo tammikuussa 2022. Pelastustoimi säilyi itsenäisenä ja erillisenä, sosiaali- ja terveystoimen kanssa rinnakkaisena toimialana. Pohjanmaan hyvinvointialueella palo- ja pelastustoimesta vastaa Pohjanmaan pelastuslaitos.

Laihian kunta ja Vaasan kaupunki muodostavat ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen. Erillisen sopimuksen nojalla Vaasan kaupungin rakennus- ja ympäristölautakunta huolehtii myös Laihian kunnan ympäristöterveydenhuollon palveluista ja toimii lainsäädännön mukaisena viranomaisena näissä asioissa.

Maaseutuhallinnon tehtävien järjestämisestä vastaa Vöyrin kunta/Vöyrin maaseutulautakunta.

Maakuntakaavoituksesta ja alueiden kehittämisestä vastaa Pohjanmaan liitto. Liiton ylintä päätösvaltaa käyttää kuntien valitsema kunnanvaltuutetuista koostuva maakuntavaltuusto.

12 § Vaalitoimielimet

Keskusvaalilautakunnasta, vaalilautakunnista ja vaalitoimikunnista säädetään vaalilaissa.

13 § Vaikuttamistoimielimet

Kunnassa on nuorisovaltuusto, ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto, joiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kunnanhallitus.

3 luku Henkilöstöorganisaatio

14 § Henkilöstöorganisaatio

Kunnan organisaatio jakaantuu kunnanhallituksen, hyvinvoinnin, sivistyksen sekä teknisen toimen toimialoihin.

KUNNANHALLITUS	HYVINVOINTI-LAUTAKUNTA	SIVISTYS-LAUTAKUNTA	TEKNINEN LAUTAKUNTA	
Hallintopalvelut	Hyvinvointipalvelut	Sivistyspalvelut	Tekniset palvelut	
Hallinto- ja henkilöstöjohtaja	Sivistysjohtaja		Tekninen johtaja	
Henkilöstöhallinto	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	Varhaiskasvatus	Jätehuolto	Puistot
Talous	Liikunta- ja nuorisotoimi	Esiopetus	Kaavoitus	Rakennusvalvonta
Toimistotukipalvelut	Vapaa-aikapalvelut	Perusopetus	Kadut	Tilapalvelut
Yleishallinto	Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	Lukio	Leikkipaikat	Valaistus
		Muut koulutuspalvelut	Liikennealueet	Vesihuolto
	Ympäristöterveydenhuolto		Maa-ainesvalvonta	Yksityistiet
			Mittauspalvelut	Ympäristösuojelu

Viranhaltijaorganisaatio on jaettu toimialueiden lisäksi tehtäväalueiksi ja edelleen kustannuspaikoiksi. Viranhaltijaorganisaatio vastaa asioiden valmistelusta, esittelystä ja päätösten täytäntöönpanosta sekä käytännön operatiivisesta toiminnasta. Viranhaltijoilla on itsenäistä päätösvaltaa sen mukaan kuin hallintosäännössä määrätään.

Kunnan palveluksessa on virka- ja työehtosopimussuhteista henkilöstöä. Palkatun henkilökunnan toimintaa johtaa kunnanjohtaja.

Kunnan toimintojen yhteensovittamiseksi kunnassa toimii kunnanjohtajan nimeämä johtoryhmä. Lisäksi henkilöstö nimeää oman edustajan johtoryhmään.

15 § Toimialojen organisaatio ja tehtävät

Kunnanhallitus ja lautakunta määräävät alaisensa toimialan organisaatiosta ja tehtävistä siltä osin kuin hallintosäännössä ei ole asiasta määrätty. Kunnanhallitus päättää toimialojen välisestä työnjaosta siltä osin kuin sitä ei ole määrätty hallintosäännössä.

Kunnanjohtaja vastaa kunnanhallituksen toimialan toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa.

Hallintopalveluita johtaa osastopäällikkönä hallinto- ja henkilöstöjohtaja.

Sekä hyvinvointi- että sivistyspalveluita johtaa osastopäällikkönä sivistysjohtaja.

Teknisiä palveluita johtaa osastopäällikkönä tekninen johtaja.

Sivistysjohtajan ja teknisen johtajan sijaisista on määrätty hallintosäännön luvussa 8.

ESIHENKILÖORGANISAATIO		
TOIMIALA		
	Toimialajohtaja	
	Tehtäväaluejohtaja	
	Kustannuspaikan esihenkilö	
kunnanjohtaja		
HALLINTOPALVELUT		
	hallinto- ja henkilöstöjohtaja	
HYVINVOINTIPALVELUT		
	sivistysjohtaja	
	kirjastotoimenjohtaja	
	vapaa-aikapäällikkö	
SIVISTYSPALVELUT		
	sivistysjohtaja	
	lukion rehtori	
	perusopetuksen johtava rehtori	
	apulaisrehtori	
	ruokapalveluesimies	
	varhaiskasvatuksen johtaja	
	perhepäivähoidon ohjaaja	
	päiväkodin johtaja	
TEKNISET PALVELUT		
	tekninen johtaja	
	siivoustyönjohtaja	
	katuinsinööri	
	vesihuoltoinsinööri	

16 § Kunnanjohtajan ja osastopäälliköiden yleiset tehtävät ja toimivalta

Kunnanjohtajan ja osastopäälliköiden tehtävänä on omilla toimialoillaan johtaa, kehittää ja valvoa kunnan toimintaa. Sen lisäksi heidän tehtävänä on:

1. huolehtia siitä, että kunnanhallituksen, jaostojen, lautakuntien ja toimikuntien käsiteltäväksi tulevat asiat valmistellaan ja pannaan täytäntöön,
2. seurata toimialansa lautakuntien, muiden toimielinten ja viranhaltijoiden toimintaa ja huolehtia yhteydenpidosta sidosryhmiin,
3. antaa kunnanhallituksen puolesta lausuntoja ja selvityksiä silloin, kun näillä ei ole tavanomaista yleisempää merkitystä.

17 § Kunnanjohtajan erityinen toimivalta

Kunnanjohtajan tehtävänä on sen lisäksi, mitä laissa säädetään ja muutoin määrätään:

1. lykkäyksen myöntäminen teollisuus-, asunto- ja liiketonttien ja muiden alueiden myyntiin tai vuokraehtojen mukaisen rakentamiseen tai muun sellaisen velvollisuuden täyttämiseen,
2. päättää kiireellisten ohjeiden ja ennakkokannan antamisesta tytäryhtiöille ja kunnan edustajalle kannan ottamiseksi esille tuleviin asioihin yhteisöissä, ellei konserni- ja elinvoimajaosto ole päättänyt asiasta,
3. päättää kunnan edustajan nimeämisestä yhteisön hallintoelimeen, ellei konserni- ja elinvoimajaosto ole päättänyt asiasta,
4. päättää kiireellisten selvitysten ja vastineiden antamisesta hallintoviranomaisille ja tuomioistuimille,
5. päättää alaistensa henkilöstöhallintoon kuuluvista asioista,
6. päättää kunnan taloudellisen saatavan määrittelystä ja esittämisestä yleisessä tuomioistuimessa,
7. päättää asuntotarkoitukseen osoitettujen tonttien myymisestä, jos valtuusto on vahvistanut myynnissä noudatettavat periaatteet,
8. päättää etuusto-oikeuden käyttämättä jättämisestä hallituksen määrittämien ohjeiden pohjalta.

Kunnanjohtajan ollessa esteellinen, estynyt tai poissa sijaisena toimii hallinto- ja henkilöstöjohtaja. Hallinto- ja henkilöstöjohtajan ollessa esteellinen, estynyt tai poissa sijaisena toimii tekninen johtaja. Mikäli tekninen johtaja on esteellinen, estynyt tai poissa, sijaisena toimii sivistysjohtaja.

18 § Osastopäällikön erityinen toimivalta

1. johtaa toimialansa toimintaa,
2. vastaa toimialan toiminnan tuloksellisuudesta ja taloudellisuudesta,
3. huolehtii ja sovittaa yhteen toimialan talous- ja henkilöstösuunnitelman osaksi kuntakonsernin ohjausta,
4. huolehtii siitä, että toimialan lautakuntien ja toimikuntien kokouksissa käsiteltävät asiat asianmukaisesti valmistellaan, sovitetaan yhteen ja pannaan täytäntöön,
5. ottaa vakituisen palvelussuhteeseen toimialansa toimenhaltijat sekä myöntää heille eron,
6. esittelee toimialansa tehtäväaluejohtajien, kustannuspaikkaesihenkilöiden ja viranhaltijoiden valinnat lautakunnalle,
7. myöntää eron toimialansa viranhaltijoille,
8. päättää tehtäväalueen johtajien palkoista,
9. päättää tehtäväalueen johtajien ja muun mahdollisen erityishenkilöstön henkilöstöhallinnollisista asioista ja käy heidän kanssaan vuosittain kehityskeskustelut,
10. päättää toimialueensa henkilöstön työhön sijoittumisesta,
11. määrää tehtäväaluejohtajalle sijaisen tämän ollessa poissa tai esteellinen,
12. päättää koko toimialaa tai toimialan useaa tehtäväaluetta koskevista sopimuksista, ellei niiden hyväksyminen kuulu ao. lautakunnan toimivaltaan,
13. huolehtii ja vastaa toimialansa yleis- ja asiakirjahallinnon järjestämisestä sekä rekistereistä hallinnon henkilökunnan avulla,

14. päättää helpotuksen tai vapautuksen myöntämisestä yksittäistapauksissa kunnalle tulevan, lautakunnan toimialaan kuuluvan, yksityisoikeudellisen ja julkisoikeudellisen maksun, korvauksen tai saatavan suorittamisesta, jollei valtuusto ole suoritettavaa määrää erikseen vahvistanut tai määrä perustuu valtuuston hyväksymään taksaan.

19 § Hallinto- ja henkilöstöjohtajan erityinen ratkaisovalta

1. ratkaisee palkkoihin liittyvät kysymykset kuultuaan ensin tehtäväluejohtajaa,
2. päättää työkokemuksiin perustuvien lisien myöntämisestä,
3. päättää sivutoimiluvista (pois lukien § 51 mainittujen viranhaltijoiden sivutoimiluvat),
4. hyväksyy työterveyshuollon toimintasuunnitelman,
5. päättää kunnan sisäisistä kokouskäytännöistä,
6. päättää kunnan vaakunakuvion käytöstä,
7. toimii yhteistyötoimikunnan ja henkilöstöjaoston esittelijänä,
8. päättää keskitetyistä kunnan henkilöstön ja luottamushenkilöiden henkilöstöasioiden koulutuksista ja vastaa ohjeistuksista,
9. päättää rahoituksen hakemisesta toimialansa kehittämishankkeille,
10. hyväksyy luottamusmiesten ja työsuojeluvalluutettujen kulukorvaukset,
11. päättää kunnan lahjaesineen luovuttamisesta.

Hallinto- ja henkilöstöjohtajan ollessa esteellinen, estynyt tai poissa sijaisena toimii talousjohtaja.

20 § Talousjohtajan erityinen ratkaisovalta

1. päättää tilapäisluoton ottamisesta valtuuston vahvistamaan enimmäismäärään asti,
2. päättää tilien avaamisesta rahalaitoksissa ja olemassa olevien tilien lopettamisesta,
3. päättää kunnan omaisuuden vakuuttamisesta sekä kunnan velvollisuudeksi säädetystä ja muusta vakuuttamisesta,
4. päättää kunnan kassavarojen sijoittamisesta,
5. päättää käteiskassan myöntämisestä kunnan laitokselle tai muulle toimipisteelle,
6. toimii yhteistyötoimikunnan ja henkilöstöjaoston varaesittelijänä.

Talousjohtajan ollessa esteellinen, estynyt tai poissa sijaisena toimii kunnanjohtaja.

21 § Tehtäväluejohtajan tehtävät ja toimivalta

Tehtäväluejohtaja vastaa tehtävälueensa toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kunnanhallituksen tai ao. lautakunnan tai kunnanjohtajan tai osastopäällikön alaisuudessa.

Tehtäväluejohtaja huolehtii ja vastaa tehtävälueen talous- ja henkilöstösuunnitelman ja muiden suunnitelmien laadinnasta, toteutuksesta ja seurannasta.

1. ottaa määräaikaiseen palvelussuhteeseen tehtävälueensa toimenhaltijat sekä myöntää heille eron, ellei asia kuulu kustannuspaikan esihenkilölle,
2. päättää tehtävälueensa henkilöstön palkoista osastopäällikköä kuultuaan,
3. päättää kustannuspaikan esihenkilöiden ja muun mahdollisen erityishenkilön henkilöstöhallinnollisista asioista ja käy heidän kanssaan vuosittain kehityskeskustelut,
4. myöntää omaa tehtäväluetta koskevat tutkimusluvat,

5. hyväksyy tehtäväalueensa osalta taloudellisia seurauksia aiheuttavat sitoumukset ja sopimukset, ellei niiden hyväksyminen kuulu ao. lautakunnan toimivaltaan,
6. suorittaa muut toimielimen ja esihenkilön määräämät tehtävät sekä sellaiset tehtävät, jotka asian laadun mukaan kuuluvat tehtäväaluejohtajalle.

22 § Kustannuspaikan esihenkilön tehtävät ja toimivalta

Kustannuspaikan esihenkilö vastaa yksikkönsä toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa ao. lautakunnan, osastopäällikön ja tehtäväaluejohtajan alaisuudessa.

Tehtäväaluejohtaja vastuualueellaan määrää kustannuspaikan esihenkilölle sijaisen, joka hoitaa kustannuspaikan esihenkilön tehtäviä tämän ollessa poissa tai esteellinen.

1. johtaa, kehittää ja ohjaa vastuullaan olevaa kustannuspaikkaa ja huolehtii asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta yhteistyössä henkilöstön kanssa,
2. tekee ehdotuksen kustannuspaikkansa taloussuunnitelmaksi ja talousarvioksi,
3. päättää palvelualueetta koskevan henkilökunnan tehtävistä ja työnjaosta, ellei tehtäväaluejohtaja ole siirtänyt päätäntävaltaa itselleen,
4. ottaa palvelukseen kustannuspaikan määräaikaisen henkilöstön tehtäväaluejohtajaa kuultuaan,
5. toimii kustannuspaikkansa henkilöstön esihenkilönä, mikäli tehtäväaluejohtaja ei ole päättänyt toisin,
6. päättää alaisensa henkilökunnan henkilöstöhallintoon kuuluvista asioista ja käy heidän kanssaan vuosittain kehityskeskustelut,
7. päättää kustannuspaikkansa tilojen, laitteiden ja välineiden luovuttamisesta tilapäiseen käyttöön osastopäällikön hyväksymien yleisperiaatteiden mukaisesti. Hulmin, Kylänpään ja Isokylän koulujen osalta asiasta päättää vararehtori.
8. myöntää ei-harkinnanvaraiset virka-/työvapaat, ks. § 32.

4 luku Toimivalta henkilöstöasioissa

23 § Kunnanhallituksen yleistoimivalta

Mikäli toimivallasta henkilöstöasioissa ei ole säädetty laissa eikä määrätty hallintosäännössä, toimivalta on kunnanhallituksella.

24 § Viran perustaminen ja lakkauttaminen sekä virkanimikkeen muuttaminen

Valtuusto päättää niiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä virkanimikkeen muuttamisesta ja virkasuhteen muuttamisesta työsuhteeksi, joiden vakinaisesta täyttämisestä se päättää.

Kunnanhallitus päättää muiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä virkasuhteen muuttamisesta työsuhteeksi.

Henkilöstöjaosto päättää niiden virkanimikkeiden muuttamisesta, joista ei päätä valtuusto.

25 § Virkasuhteen muuttaminen työsuhteeksi

Kunnanhallitus päättää kuntalain nojalla niiden virkasuhteiden muuttamisesta työsuhteeksi, joista ei päätä valtuusto.

26 § Kelpoisuusvaatimukset

Kunnanjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksista päättää valtuusto.

Muiden virkojen kelpoisuusvaatimuksista päätetään tarvittaessa virkaa perustettaessa.

Se, joka päättää viran kelpoisuudesta, voi myös muuttaa kelpoisuusvaatimuksia.

Henkilöstöltä vaadittavasta kelpoisuudesta pidetään erillistä luetteloa hallinto-osastolla.

27 § Virkasuhteeseen ottaminen ilman hakumenettelyä

Virkasuhteeseen voidaan ottaa ilman julkista hakumenettelyä kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetussa laissa säädettyillä edellytyksillä.

28 § Haettavaksi julistaminen

Viran tai työsuhteen julistaa haettavaksi osastopäällikkö, kun virka tai toimi on perustettu.

Kun virkasuhteeseen ottamisesta päättävä viranomainen on valtuusto, viran tai virkasuhteen julistaa kuitenkin haettavaksi kunnanhallitus.

29 § Virkaan ottaminen ilman hakumenettelyä

Avoimet virat täytetään julkisen hakumenettelyn kautta. Sen lisäksi, mitä kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetussa laissa on säädetty, henkilö voidaan ottaa ilman julkista hakumenettelyä sellaiseen virkasuhteeseen,

1. jossa on kyseessä viran määräaikainen täyttö.

2. jossa on kyseessä julkisella hakumenettelyllä valitun määräaikaisen viranhaltijan virkasuhteen vakinaistaminen.
3. jossa on kyseessä kuntalaissa tarkoitettu kunnanjohtajan siirtäminen toiseen virkaan tai määräaikaisen kunnanjohtajan virkasuhteen jatkaminen.
4. jossa on kyseessä toimintojen tai tehtävien uudelleenjärjestelyihin liittyvä perusteltu syy ja henkilöitä on tarkoituksenmukaista siirtää palvelussuhdettaan koskevien uudelleenjärjestelyjen perusteella tai henkilö on valittu julkisen haun kautta ja henkilön nykyiset työtehtävät edellyttävät virkasuhdetta.

30 § Virkaan ottaminen virkaan valitun irtisanouduttua ennen virantoimituksen alkamista

Jos virkaan valittu irtisanoutuu virasta ennen virantoimituksen alkamista eikä varalle ole valittu ketään, ei virkaa tarvitse julistaa uudelleen haettavaksi, vaan viranhaltija voidaan valita niiden virkaa hakeneiden joukosta, jotka ilmoittavat hakemuksensa olevan edelleen voimassa.

31 § Henkilöstövalinnat

Valtuusto ottaa virkasuhteeseen kunnanjohtajan, osastopäälliköt ja talousjohtajan sekä myöntää heille eron.

Valtuuston ehdollisen valintapäätöksen voi vahvistaa kunnanhallitus ja muun lautakunnan ehdollisen valintapäätöksen voi vahvistaa toimialueen osastopäällikkö. Viranhaltijan ehdollisen valintapäätöksen vahvistaa valinnan tehnyt viranhaltija.

Virka- ja työsuhteeseen otettaessa määrätään koeaika kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain ja työsopimuslain enimmäismäärien mukaan, ellei sen määräämättä jättämiselle ole perusteltua syytä.

32 § Harkinnanvaraiset virka- ja työvapaat

Kunnanhallitus päättää kunnanjohtajan harkinnanvaraisen virkavapaan myöntämisestä sekä virkavapaan keskeyttämisestä ja peruuttamisesta.

Kunnanjohtaja päättää osastopäälliköiden ja talousjohtajan harkinnanvaraisen virkavapaan myöntämisestä sekä virkavapaan keskeyttämisestä ja peruuttamisesta.

Osastopäällikkö päättää tehtäväaluejohtajien ja muun mahdollisen erityishenkilöstön harkinnanvaraisen virka- ja työvapaan myöntämisestä sekä virka- ja työvapaan keskeyttämisestä ja peruuttamisesta.

Tehtäväaluejohtaja päättää tehtäväalueensa henkilöstön yli kuukauden pituisen harkinnanvaraisen virka- ja työvapaan myöntämisestä sekä virka- ja työvapaan keskeyttämisestä ja peruuttamisesta osastopäällikköä kuultuaan.

Kustannuspaikan esihenkilö päättää kustannuspaikkansa henkilöstön alle kuukauden pituisen harkinnanvaraisen virka- ja työvapaan myöntämisestä sekä virka- ja työvapaan keskeyttämisestä ja peruuttamisesta tehtäväaluejohtajaa kuultuaan.

Toimielin tai viranhaltija, joka myöntää virka- ja työvapaan, ottaa tarvittaessa sijaisen ja päättää sijaisen palkkauksesta.

33 § Harkinnanvaraiset palkanosat

Virka- ja työehtosopimukseen perustuvista harkinnanvaraisista palkankorotuksista ja henkilökohtaisista lisistä päättää osastopäällikkö lähiesihenkilöä kuultuaan.

34 § Puoltomenettely

Vakinaisen toimen tai määräaikaisen viran/toimen täyttämiseen, harkinnanvaraiseen virka- ja työvapaaseen sekä harkinnanvaraiseen palkansaamiseen liittyvät päätökset vaativat hallinto- ja henkilöstöjohtajan puollon.

Hallinto- ja henkilöstöjohtaja ohjeistaa ja valvoo puoltomenettelyä.

35 § Viranhaltijan siirtäminen toiseen virkasuhteeseen

Viranhaltijan siirtämisestä toiseen virkasuhteeseen kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain nojalla päättää viranomainen, jolla on toimivalta molempiin virkasuhteisiin ottamisessa. Jos toimivalta on eri viranomaisilla, päättää siirtämisestä kunnanhallitus.

36 § Sivutoimet

Kunnanhallitus antaa tarvittaessa yleisohjeen sivutoimilupia koskevista asioista.

37 § Kehityskeskustelut

Lähiesihenkilön tehtävänä on vuosittain käydä kehityskeskustelut alaistensa kanssa. Henkilön tehtäväkuva käydään läpi kehityskeskustelussa. Tehtäväkuvaukset tarkistetaan tarvittaessa henkilöstö- tai tehtävämuutosten yhteydessä. Hallinto- ja henkilöstöjohtaja ohjeistaa ja valvoo kehityskeskustelujen toteuttamista.

38 § Viranhaltijan työ- ja toimintakyvyn selvittäminen

Kunnanhallituksen puheenjohtaja päättää työterveyshuoltolain ja kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain nojalla terveydentilaa koskevien tietojen pyytamisestä kunnanjohtajalta sekä kunnanjohtajan määräämisestä terveydentilaa koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

Palvelussuhteeseen ottava toimielin tai viranhaltija päättää kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain nojalla terveydentilaa koskevien tietojen pyytamisestä alaiseltaan viranhaltijalta sekä viranhaltijan määräämisestä terveydentilaa koskeviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Hallinto- ja henkilöstöjohtajalla on oikeus käsitellä kunnan palvelussuhteessa olevien henkilötietoja, esimerkiksi sairaus- ym. poissaolotodistuksia muun muassa soveltamis-, tulkinta- ja valvontatarkoituksissa.

39 § Virantoimituksesta pidättäminen

Kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain mukaan valtuusto päättää kunnanjohtajan virantoimituksesta pidättämisestä. Valtuuston puheenjohtaja voi ennen valtuuston kokousta päättää kunnanjohtajan väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä.

Kunnanhallitus päättää muun viranhaltijan kuin kunnanjohtajan virantoimituksesta pidättämisestä. Kunnanjohtaja voi ennen kunnanhallituksen kokousta päättää viranhaltijan väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä.

40 § Virkasuhteen ja työsuhteen muuttaminen osa-aikaiseksi

Virkasuhteen ja työsuhteen muuttamisesta osa-aikaiseksi päättää palvelussuhteeseen ottava viranomainen.

41 § Lomauttaminen

Kunnanhallitus päättää henkilöstön lomauttamisen periaatteista ja lomauttamisen käyttöön-otosta taloudellisella ja/tai tuotannollisella perusteella.

Viranhaltijan tai työntekijän lomauttamisesta toistaiseksi tai määräajaksi päättää se viranomainen, joka ottaa viranhaltijan virkaan tai työntekijän työsopimussuhteeseen.

42 § Palvelussuhteen päättyminen

Palvelussuhteen purkamisesta koeajalla, irtisanomisesta, purkamisesta ja purkautuneena pitämisestä päättää palvelussuhteeseen ottava viranomainen.

43 § Menetettyjen ansioiden korvaaminen

Viranhaltijalle kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain nojalla maksettavasta korvauksesta päättää hallinto- ja henkilöstöjohtaja.

44 § Palkan takaisinperintä

Aiheettomasti maksetun palkan tai muun virkasuhteesta johtuvan taloudellisen etuuden takaisinperinnästä kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain nojalla päättää hallinto- ja henkilöstöjohtaja.

5 luku Normaalista toimivallasta poikkeaminen

Tässä luvussa on määräykset toimivallan delegoinnista niihin tilanteisiin, joissa kunnan järjestämisvastuulla olevaan toimintaan kohdistuu sellainen riski tai uhka, että normaalista toimivallasta poikkeamiselle on välttämätön syy. Normaalista toimivallasta poikkeavalla päätösvallassa voidaan tehdä päätöksiä, jotka ovat välttämättömiä palveluiden turvaamiseksi ja tilanteen saattamiseksi normaaliksi. Päätösvaltaa käytetään vain sen verran, kuin välttämätön syy edellyttää.

45 § Normaalista toimivallasta poikkeaminen ja raportointi

Hallintosäännön muiden lukujen toimivaltamääräyksistä voidaan poiketa välttämättömän syyn vuoksi. Tällaisia syitä voivat olla esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat uhat sekä elintärkeiden palveluiden keskeytymiseen, talouteen, kiinteistöihin, muuhun omaisuuden tai ympäristöön kohdistuvat uhat, jotka aiheuttavat välittömän vaaran tai muun vakavan toiminnallisen tai taloudellisen riskin.

Kunnanjohtaja voi käyttää normaalista toimivallasta poikkeavaa päätösvaltaa kunnan palvelujen turvaamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi välttämättömän syyn vuoksi.

Toimialajohtaja voi käyttää normaalista toimivallasta poikkeavaa päätösvaltaa kunnan palvelujen turvaamiseksi ja tilanteen normalisoimiseksi omalla toimialallaan välttämättömän syyn vuoksi, ellei kunnanjohtaja pääätä asiasta.

Kunnanhallitukselle tulee raportoida 45 §:ään perustuvalla toimivallalla tehdyistä päätöksistä.

6 luku Konserniohjaus ja sopimusten hallinta

46 § Konsernijohto

Konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, konserni- ja elinvoimajaosto, kunnanjohtaja ja tekninen johtaja.

47 § Konsernijohdon tehtävät ja toimivallan jako

Kunnanhallitus

1. vastaa omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittamisestä ja valmistelusta valtuustolle,
2. vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta ja organisoii konsernijohtamisen ja konserni-valvonnan,
3. määrää konsernijohtoon kuuluvien viranhaltijoiden tytäryhteisö- ja osakkuusyhteisökohtaisen työnjaon,
4. antaa valtuustolle puolivuositain raportin yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja taloudellisen aseman kehittymisestä sekä arvion tulevasta kehityksestä ja riskeistä,
5. arvioi vuosittain omistajaohjauksen tuloksellisuutta kuntakonsernin kokonaisedun toteutumisen, riskienhallinnan ja menettelytapojen kannalta ja teettää ulkopuolisen arvioinnin kerran valtuustokaudessa sekä
6. käsittelee arvioinnin tulokset ja johtopäätökset valtuuston puheenjohtajiston kanssa,
7. esittää kunnan ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin.

48 § Konserni- ja elinvoimajaosto

Konserni- ja elinvoimajaoston tehtävänä on vastata konserniohjauksen kehittämisestä, pyrkiä edistämään kunnan elinvoimaa ja ottaa kantaa ajankohtaisiin elinkeinoasioihin. Jaoston tehtävänä on myös vastata osaltaan niiden yhtiöiden omistajaohjauksesta sekä valvonnasta, joiden omistajana, osakkaana tai jäsenenä kunta on tai joissa kunnalla on määräysvalta tai yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin perustuva oikeus nimittää hallituksen tai muiden toimielimien jäseniä.

Konserni- ja elinvoimajaosto

1. seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä kunnanhallitukselle,
2. antaa kunnan ennakkokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa, ellei ennakkokanta ole sen luonteinen, ettei kokousta ehditä kutsua koolle. Tällöin ennakkokannan voi antaa kunnanjohtaja valtuuston ja kunnanhallituksen sekä jaoston puheenjohtajaa kuultaan.
3. nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet,
4. seuraa ja arvioi tytäryhtiöiden hallitustyöskentelyn edellyttämää asiantuntemusta, toimialatuntemusta, kokemusta ja riippumattomuutta,
5. vastaa valtuustokausittain tehtävästä toimintaympäristön analysoinnista ja kehitysnusteiden laadinnasta sekä päivittää niihin vaikuttavat muutokset vuosittain talousarvion laadintaprosessissa hyödynnettäväksi,
6. päättää tehtäväalueensa hankintoja ja palveluja koskevista sopimuksista,

7. valmistelee elinvoiman ja elinkeinotoiminnan kehittämiseen liittyvät asiat kunnanhallituksen päätettäväksi siltä osin, kun kunnanhallitus ei ole päätösvaltaansa siirtänyt konserni- ja elinvoimajaostolle ja/tai alaisilleen viranhaltijoille,
8. osallistuu elinkeinopoliittisen ohjelman tarkasteluun ja päivittämiseen sekä elinkeinopoliittisen yhteistyön ja edunvalvonnan arviointiin ja linjauksiin,
9. valmistelee muut asiat, jotka kunnanhallitus on antanut sen tehtäväksi.

Jaosto voi saattaa asian, joka sillä on oikeus ratkaista, kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Konserni- ja elinvoimajaoston esittelijänä toimii kunnanjohtaja. Hänen ollessa esteellinen, estynyt tai poissa esittelijänä toimii talousjohtaja.

49 § Sopimusten hallinta

Kunnanhallitus vastaa sopimusten hallinnan ja sopimusvalvonnan järjestämisestä, antaa tarkemmat ohjeet sopimushallinnasta sekä määrää sopimusten vastuuhenkilöt toimialallaan.

Lautakunta määrää sopimusten vastuuhenkilöt toimialallaan.

7 luku Kunnanhallituksen tehtävät ja toimivallan jako

50 § Kunnanhallituksen tehtävät ja toimivalta

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa ja vastaa kuntalaissa säädetyistä tehtävistä sekä päättää

elinkeinopolitiikkaan liittyvät asiat, jotka koskevat

1. teollisuus- ja liiketonttien myymistä, jos valtuusto on vahvistanut myynnissä noudatettavat yleiset perusteet,
2. päätöstä poiketa maanomistajan ja kunnan hyödyn jakosuhteesta merkittävässä elinkeinopoliittisissa hankkeissa.

rakentamiseen, ympäristöön, tekniseen huoltoon ja kaavoitukseen liittyvät (etuostolain* sekä maankäyttö- ja rakennuslain# mukaiset) asiat, jotka koskevat

1. asemakaavan tai tonttijaon toteuttamista varten tarvittavien alueiden, rakennusten ja laitteiden ostamista, myymistä, vaihtamista ja lunastamista noudattaen valtuuston antamia ohjeita,
2. etuosto-oikeuden käyttämistä*,
3. rakennuskiellon määräämistä ja pidentämistä yleis- ja asemakaavan laatimisen tai muuttamisen vireillä ollessa #,
4. kaavoituskatsauksen laatimista vuosittain #,
5. kunnan kaavoitusohjelman laatimista,
6. kaavan laatimispäätöstä,
7. toimenpiderajoituksen määräämistä ja pidentämistä, kun yleiskaavan laatiminen tai muuttaminen on pantu vireille #,
8. asemakaavan laatimis- ja käsittelykustannusten perimistä #,
9. valittamista kaavaa tai rakennusjärjestystä koskevasta hallinto-oikeuden kumoamis- ja muuttamispäätöksestä #,
10. valituksen tekemistä erillisestä tonttijaosta.

hallintoon liittyvät asiat, jotka koskevat

1. helpotuksen tai vapautuksen myöntämistä yksittäistapauksissa kunnalle tulevan, kunnanhallituksen toimialaan kuuluvan, yksityisoikeudellisen ja julkisoikeudellisen maksun, korvauksen tai saatavan suorittamisesta, jollei valtuusto ole suoritettavaa määrää erikseen vahvistanut tai määrää perustuu valtuuston hyväksymään taksaan,
2. talousarviolainojen ottamista valtuuston vahvistaman talousarvion mukaisesti,
3. sovinnon tai akordin tekemistä,
4. kunnan toimintojen riskienhallinnan pääperiaatteita ja kunnan omaisuuden vakuuttamis- ja omavastuuperiaatteita,
5. toimialansa viranhaltijoiden hankintavaltuuksia,
6. luottamushenkilöiden koulutussuunnitelman hyväksymistä, jos sitä ei ole hyväksytty lautakunnissa,
7. käytöstä poistetun omaisuuden myynnin yleisperiaatteita,
8. käyttöomaisuuden poistosuunnitelman muutoksia kunnanvaltuuston hyväksymien poisto-kojen rajoissa,

9. vahingonkorvauksen myöntämistä tapauksissa, joissa kunta on katsottava korvausvelvolliseksi, mikäli korvaus ylittää 10.000 euroa ja jollei vaadittu korvaus ylitä valtuuston mahdollisesti vahvistamaa enimmäismäärää,
10. selvityksen antamista valtuuston päätöstä koskevan valituksen johdosta, jos kunnanhallitus katsoo voivansa yhtyä valtuuston päätöksen lopputulokseen,
11. päätöstä hakea ja ottaa vastaan kunnalle tulevia valtionperintöjä ja testamentattua tai lahjoitettua omaisuutta.

51 § Henkilöstöjaoston tehtävät ja toimivalta

Henkilöstöjaoston tehtäviin kuuluvat seuraavat henkilöstöpolitiikkaan liittyvät asiat, jotka koskevat:

1. virka- ja työehtosopimuksen kuntakohtaista täytäntöönpanoa koskevien soveltamisperiaatteiden ja kustannusvaikutusten päättämistä,
2. virka- ja työehtosopimuksen täytäntöönpanoa, virkaehtosopimuksen harkinnanvaraisten määräysten soveltamista, pääsopimuksen ja työehtosopimuksen paikallisneuvotteluja sekä kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetun lain mukaisia neuvotteluja,
3. johtavien viranhaltijoiden sivutoimilupien myöntämistä,
4. virka- ja toiminimikkeiden muuttamista, jotka eivät kuulu valtuustolle.

52 § Hallintosääntöjaoston tehtävät ja toimivalta

Hallintosääntöjaoston tehtäviin kuuluvat

1. hallintosääntömuutosten valmistelu kunnanhallitukselle,
2. hallintosäännön päivittämisen ja muutostarpeiden seuranta.

Hallintosääntöjaoston esittelijänä toimii hallinto- ja henkilöstöjohtaja. Hänen ollessa esteellinen, estynyt tai poissa esittelijänä toimii kunnanjohtaja.

53 § Metsä- ja maanostotoimikunnan tehtävät ja toimivalta

Metsä- ja maanostotoimikunta

1. seuraa toimialan yleistä kehitystä sekä tekee esityksiä ja antaa lausuntoja tekniselle lautakunnalle kunnan metsien pitkäjänteisestä ja taloudellisesta hoidosta,
2. huolehtii yhteistyöstä kunnan ja alalla toimivien julkisten ja yksityisten organisaatioiden kanssa,
3. laatii määrävälein (10–15 v.) kunnan metsien kokonaisvaltaisen pitkän aikavälin hoito- ja hakkuusuunnitelman,
4. laatii osaltaan ehdotuksen talousarvioksi sekä toimialaansa kuuluvien näkökohtien huomioon ottamiseksi talousarviossa muiltakin osin,
5. laatii tekniselle lautakunnalle ehdotuksen vuosityösuunnitelmaksi sisältäen metsien hoito- ja hakkuusuunnitelman talousarviovuodelle sekä vuosityösuunnitelmaan pohjautuvan määrärahojen käyttösuunnitelman,
6. huolehtii toimialaansa koskevasta yleisestä kehitys- ja tiedotustoiminnasta,
7. valmistelee päätöksentekoon maanostot ja -myynnit sekä lahjoitukset (lukuun ottamatta asuntotarkoitukseen osoitettujen tonttien myyntiä).

Metsä- ja maanostotoimikunnan esittelijänä toimii maanmittausinsinööri. Hänen ollessa esteellinen, estynyt tai poissa esittelijänä toimii tekninen johtaja.

8 luku Toimielinten tehtävät ja toimivalta

54 § Lautakuntien yleiset tehtävät ja toimivalta

Lautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Lautakunta edustaa kuntaa ja käyttää kunnan puhevaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Lautakunnilla on oikeus siirtää toimivaltaansa alaiselleen toimielimelle tai viranhaltijalle. Toimivallan siirtämispäätöksistä pidetään ajantasaista luetteloja hallinto-osastolla.

Lautakunta toimii toimialallaan tietosuoja-asetuksen mukaisena rekisterinpitäjänä.

Lautakunta päättää

1. toimialallaan toimeenpanossa noudatettavista periaatteista ja yleisistä ohjeista,
2. toimialansa tehtävälajejohtajien, kustannuspaikkaesihenkilöiden ja viranhaltijoiden valinnoista,
3. toimialaansa koskevista sopimuksista ja sitoumuksista talousarvionsa puitteissa,
4. toimialansa viranhaltijoiden hankintavaltuuksista,
5. oman toimialansa käytetyn irtaimen omaisuuden myynnistä, mikäli myynnin arvo ylittää 5.000 euroa, huomioiden kunnanhallituksen ohjeistuksen,
6. toimialansa taksat ja maksut voimassa olevien säädösten mukaisesti,
7. hallinnassaan olevien rakennusten ja huonetilojen sekä piha- ja vastaavien alueiden käytöstä ja luovuttamisesta yli 12 kk:n mittaiseen käyttöön ja vahvistaa tilapäisen luovuttamisen periaatteet,
8. tarvittaessa lautakunnan alaisuudessa toimivien laitosten ja yksikköjen toimintaa koskevat ohjeet, jollei niitä ole siirretty viranhaltijan päätettäväksi,
9. avustusten, palkintojen ja stipendien jakoperusteista ja jakamisesta,
10. toimialansa luottamushenkilöiden koulutuksesta,
11. toimialansa avustusten hakemisesta,
12. päätösvaltansa siirtämisestä alaiselleen viranhaltijalle tai toimielimelle lainsäädännön asettamissa rajoissa,
13. ne viranhaltijat ja työntekijät, joilla on oikeus ja/tai velvollisuus osallistua lautakunnan kokouksiin, ellei tässä säännössä ole erikseen säädetty velvollisuudesta osallistua lautakunnan kokouksiin,
14. talousarviota varten toiminnan tavoitteet tulosyksiköittäin ja arvioi toiminnan tuloksellisuutta annettuihin tavoitteisiin nähden,
15. tehdä kunnanhallitukselle toimialaansa koskevan ehdotuksen talousarvioksi ja -suunnitelmaksi sekä huolehtia talousarvion täytäntöönpanosta ja seurannasta annettujen ohjeiden mukaan,
16. asiat, jotka koskevat vahingonkorvauksen myöntämistä tapauksissa, joissa kunta on katsottava korvausvelvolliseksi, mikäli korvaus ei ylitä 10.000 euroa ja jollei vaadittu korvaus ylitä valtuuston mahdollisesti vahvistamaa enimmäismäärää.

55 § Toimivallan edelleen siirtäminen

Toimielin voi siirtää sille tässä luvussa määrättyä toimivaltaa edelleen alaiselleen viranomaiselle. Se, jolle toimivaltaa on edelleen siirretty, ei voi enää siirtää toimivaltaa edelleen.

56 § Asian ottaminen kunnanhallituksen käsiteltäväksi

Asian ottamisesta kunnanhallituksen käsiteltäväksi voi päättää kunnanhallitus, kunnanhallituksen puheenjohtaja ja kunnanjohtaja.

57 § Asian ottaminen lautakunnan käsiteltäväksi

Asia voidaan kuntalain mukaisesti ottaa lautakunnan käsiteltäväksi, jollei ole ilmoitettu asian ottamisesta kunnanhallituksen käsiteltäväksi.

Asian ottamisesta lautakunnan käsiteltäväksi voi päättää lautakunta, lautakunnan puheenjohtaja ja lautakunnan esittelijä.

58 § Ottokelpoisen päätöksen ilmoittaminen

Kunnanhallituksen alaisen viranomaisen ja kunnanhallituksen jaoston on ilmoitettava kunnanhallitukselle tekemistään ottokelpoisista päätöksistä lukuun ottamatta työnjohtasioita (esim. vuosilomat, päivystysvapaat, ei-harkinnanvaraiset virka- ja työvapaat, koulutus- ja virkamatkamääräykset) tai asiaryhmiä, joista kunnanhallitus on päättänyt, ettei se käytä otto-oikeuttaan.

Lautakunnan alaisen viranomaisen sekä lautakunnan jaoston on ilmoitettava lautakunnalle tekemistään ottokelpoisista päätöksistä lukuun ottamatta työnjohtasioita (esim. vuosilomat, päivystysvapaat, ei-harkinnanvaraiset virka- ja työvapaat, koulutus- ja virkamatkamääräykset) tai asiaryhmiä, joista lautakunta on ilmoittanut, ettei se käytä otto-oikeuttaan.

Ilmoitus on tehtävä neljän (4) päivän kuluessa pöytäkirjan tarkastamisesta tai viranhaltijapäätöksen päätöspäivästä.

Ilmoitus tehdään sähköisesti kunnanhallituksen ja lautakunnan puheenjohtajalle ja esittelijälle.

Päätökset niissä asioissa, joista ei tarvitse ilmoittaa, voidaan otto-oikeuden estämättä panna täytäntöön, jollei yksittäistapauksessa ole ilmoitettu asian ottamisesta kunnanhallituksen (tai lautakunnan) käsiteltäväksi.

59 § Lautakuntien erityiset tehtävät

A Sivistyslautakunnan tehtävät ja toimivalta

Sivistys- ja varhaiskasvatuspalveluiden päävastuuna on kehittää, suunnitella ja järjestää kuntalaisille varhaiskasvatuksen ja koulutuksen toimintamahdollisuuksia.

Lautakunnan tehtäviin kuuluvat varhaiskasvatus (kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus, esiopetus, leikkitoiminta ja kotihoidontuki), koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, peruskoulu- ja lukiopalvelut sekä omalta osaltaan peruskoulun ja lukion suorittaneille jatko-opintomahdollisuuksien turvaaminen.

Sivistyslautakunnan esittelijänä toimii sivistysjohtaja. Hänen ollessa esteellinen, estynyt tai poissa esittelijänä toimii perusopetuksen johtava rehtori. Tehtävänä on hoitaa tällöin muutkin sivistysjohtajan tehtävät. Johtavan rehtorin ollessa esteellinen, estynyt tai poissa esittelijän ja sivistysjohtajan tehtäviä hoitaa lukion rehtori.

Kansalaisopistot

Opistojen toimialueina ovat aikuiskoulutuspalvelut ja taiteen koulutuspalvelut. Toiminta pohjautuu kulloisiinkin vuosiohjelmiin.

Kunnan koululaitos

Koulut

Kunnan koululaitokseen kuuluu seuraava suomenkielinen koulu: Laihian yhtenäiskoulu.

Laihian yhtenäiskoulu jakaantuu seuraaviin yksikköihin

- 1) Hulmin yksikkö
- 2) Isonkylän yksikkö
- 3) Kirkonkylän yksikkö
- 4) Perälän yksikkö
- 5) Kylänpään yksikkö
- 6) Rauhalan yksikkö
- 7) Yläkoulun yksikkö

Lukio

Kunnan koululaitokseen kuuluu seuraava suomenkielinen lukio: Laihian lukio.

Erityisopetus

Erityisluokkien määrästä, perustamisesta, purkamisesta ja sijoittumisesta päättää sivistyslautakunta. Erityisopetuksen järjestäminen kuvataan tarkemmin oppilashuollon suunnitelmassa ja opetussuunnitelmassa.

A Sivistyslautakunnan ratkaisovalta

Sivistyslautakunta

1. päättää koulutuspalveluiden, varhaiskasvatuksen (kunnallinen ja yksityinen varhaiskasvatus, esiopetus, leikkitoiminta ja kotihoidontuki) ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan asioista niiden asioiden osalta, joissa ratkaisovaltaa ei ole annettu viranhaltijoille,
2. päättää varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen työ- ja loma-ajoista,
3. päättää esiopetuksen kuljetusten ja koululaiskuljetusten yleisperiaatteet (koulukuljetusopas),
4. päättää varhaiskasvatussuunnitelman sekä esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien hyväksymisestä,
5. hyväksyy koulujen lukuvuosisuunnitelmat,

6. päättää koulutuksen arviointiin liittyvistä asioista,
7. päättää esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppilaaksi ottamisen perusteista,
8. päättää perusopetuslain ja lukiolain mukaan opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta,
9. päättää esiopetuksen ja lasten varhaiskasvatuksen järjestämispaikoista,
10. päättää varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (päiväkoti, perhepäivähoito, leikkitoiminta),
11. päättää koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuista, järjestämisen peruseriaateista ja hyväksyy aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelman,
12. päättää esiopetuksen ja aamu- ja iltapäivätoiminnan palvelujen hankkimisesta ja siihen liittyvien sopimusten tekemisestä,
13. päättää esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kokeiluihin osallistumisesta,
14. päättää koulutilojen käytöstä perittävistä korvauksista.

A Sivistyslautakunnan alaisten viranhaltijoiden ratkaisuvallta

Sivistysjohtajan erityinen ratkaisuvallta

1. päättää koululaiskuljetuksista lautakunnan päättämien yleisperiaatteiden mukaisesti,
2. päättää koulutuspalveluiden ja varhaiskasvatuksen keskitetyistä ja yhteishankinnoista ja tekee niihin liittyvät sopimukset,
3. osoittaa perusopetukseen otettavalle oppilaalle lähikoulun sivistyslautakunnan osoittamien oppilaaksi ottamisen perusteiden mukaisesti,
4. tekee päätöksen perusopetuksen aloittamisesta vuotta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin,
5. tekee päätöksen pidennetystä ja varhennetusta oppivelvollisuudesta,
6. päättää koulutuksen järjestäjän tarjoamista, oppilaan tarvitsemista, perusopetuslain 31 §:ssä tarkoitetuista palveluista,
7. osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikan sekä päättää opiskelijan hakemuksesta maksutomuuden pidentämisestä ja sen laajuudesta,
8. päättää oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä, jos oppivelvollinen ei ole minkään koulutuksen järjestäjän opiskelijana,
9. myöntää oppilaalle enintään lukuvuoden mittaisen harkinnanvaraisen kuljetusedun sivistyslautakunnan hyväksymän koulukuljetusoppaan mukaisesti,
10. päättää vuosittain koulutilojen vakiovuoroista.

Varhaiskasvatuksen johtajan erityinen ratkaisuvallta

1. päättää lapsen ottamisesta tai siirtämisestä varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti,
2. päättää palvelusetelin myöntämisestä sivistyslautakunnan ohjeistuksen mukaisesti,
3. päättää varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista sivistyslautakunnan hyväksymien yleisperusteiden mukaisesti,
4. päättää ryhmäperhepäivähoitotilojen tilapäisestä käyttämisestä ulkopuoliseen toimintaan ja perittävistä korvauksista sivistyslautakunnan hyväksymien yleisperiaatteiden mukaisesti,
5. päättää sivistyslautakunnan päättämien perusteiden ja yleisten ohjeiden mukaan lasten varhaiskasvatukseen liittyvistä yksilöhuollon asioista ja siihen liittyvistä muista toimenpiteistä.

Päiväkodin johtajan erityinen ratkaisovalta

1. päättää lapsen ottamisesta tai siirtämisestä varhaiskasvatukseen ja leikkitoimintaan päiväkoteihin sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti,
2. päättää varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista päiväkotien osalta ja leikkitoiminnan maksuista sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti,
3. päättää päiväkotitilojen tilapäisestä käyttämisestä ulkopuoliseen toimintaan ja perittävistä korvauksista sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti,
4. päättää lasten varhaiskasvatukseen liittyvistä yksilöhuollon asioista ja niihin liittyvistä muista toimenpiteistä päiväkotien osalta sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti,
5. myöntää esiopetuksen oppilaalle ei-harkinnanvaraisen enintään lukuvuoden mittaisen kuljetusedun sivistyslautakunnan hyväksymän koulukuljetusoppaan mukaisesti.

Perhepäivähoidon ohjaajan erityinen ratkaisovalta

1. päättää lapsen ottamisesta tai siirtämisestä perhepäivähoitoon sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti,
2. päättää varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista perhepäivähoidon osalta sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti.

Johtavan rehtorin, lukion rehtorin ja apulaisrehtorin erityinen ratkaisovalta

1. määrää tutkivan opettajan perusopetuslain ja -asetuksen mukaan,
2. vapauttaa oppilaan kielen opetuksesta sekä päättää opetettavan kielen vaihtamisesta perusopetuslain ja -asetuksen mukaan,
3. tekee päätöksen oppilaan siirtämisestä erityisen tuen piiriin,
4. päättää opetusharjoittelijan ottamisesta perusopetuslain ja -asetuksen mukaisesti,
5. päättää koulutilojen tilapäisestä ja alle yhden lukuvuoden mittaisesta käyttämisestä ulkopuoliseen toimintaan ja perittävistä korvauksista sivistyslautakunnan hyväksymien yleisperiaatteiden mukaan,
6. päättää oppilaan uskonnon/elämäkatsomustiedon opetuksen järjestämisestä,
7. päättää vapauttaa oppilaan jonkin aineen opiskelusta sairauden tai vamman perusteella,
8. päättää oppilaan vapauttamisesta opetukseen osallistumisesta tilapäisesti,
9. päättää oppilaalle annettavan kirjallisen varoituksen antamisesta,
10. päättää todistuksen antamisesta, erotodistuksen antamisesta ja oppimäärän suorittamisesta annettavasta todistuksesta yhdessä oppilasta opettavien opettajien kanssa,
11. päättää oppilaaksi (lukiossa opiskelijaksi) ottamisesta sivistyslautakunnan ohjeiden mukaisesti,
12. päättää opetuksen julkisuuden rajoittamisesta,
13. päättää opettajasta, joka valvoo ns. kotiopetuksessa olevan oppilaan edistymistä,
14. myöntää oppilaalle ei-harkinnanvaraisen enintään lukuvuoden mittaisen kuljetusedun sivistyslautakunnan hyväksymän koulukuljetusoppaan mukaisesti,
15. päättää koulutilojen tilapäisestä käyttämisestä ulkopuoliseen toimintaan ja siitä perittävistä korvauksista sivistyslautakunnan hyväksymien yleisperiaatteiden mukaisesti.

Johtavan rehtorin erityinen ratkaisovalta

1. valvoo ja ohjaa oppivelvollisuuden toteutumista,
2. päättää valitun aineen vaihtamisesta perusopetuslain ja -asetuksen mukaan,
3. päättää oppilaan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä.

Lukion rehtorin erityinen ratkaisovalta

1. päättää opiskelijan oppivelvollisuuden suorittamisen valvonnasta,
2. päättää opiskelijan opiskelun järjestämisestä poikkeuksellisesti lukiolain ja -asetuksen mukaisesti,
3. päättää valitun aineen vaihtamisesta lukiolain ja -asetuksen mukaan,
4. päättää lukio-opiskelijan oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä.

Apulaisrehtorin erityinen ratkaisovalta

1. päättää lapsen ottamisesta tai siirtämisestä aamu- ja iltapäivätoimintaan sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti,
2. päättää lasten aamu- ja iltapäivätoimintamaksuista sivistyslautakunnan hyväksymien perusteiden mukaisesti.

B Hyvinvointilautakunnan tehtävät ja toimivalta

Hyvinvointipalveluiden vastuualueena on kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä sosiaalisesta turvallisuudesta huolehtiminen ja sosiaalisten ongelmien vähentäminen asetettujen tulostavoitteiden mukaisesti. Hyvinvointipalveluiden vastuulla on kehittää, suunnitella ja järjestää vapaa-ajan toimintamahdollisuuksia sekä luoda yleiset edellytykset kuntalaisten liikunta-, nuoriso-, kirjasto- ja kulttuuritoiminnalle.

Lautakunnan tehtäväalueena on valvoa Laihian kunnan etua sosiaali-, perus- ja ympäristöterveydenhuollon palveluiden osalta.

Hyvinvointilautakunnan esittelijöinä toimivat hyvinvointipäällikkö, kirjastotoimenjohtaja sekä vapaa-aikapäällikkö.

B Hyvinvointilautakunnan ratkaisovalta

Hyvinvointilautakunta päättää vuosittain kunnan liikunta- ja nuorisotilojen vakiovuoroista sekä perittävistä maksuista (lukuun ottamatta koulujen liikuntasalien vakiovuoroja, joista päättää sivistysjohtaja).

Hyvinvointilautakunta päättää kirjasto- ja kulttuuripalveluiden asioista niiden asioiden osalta, joissa ratkaisovaltaa ei ole annettu viranhaltijoille.

B Hyvinvointilautakunnan alaisten viranhaltijoiden ratkaisovalta

Hyvinvointipäällikön erityinen ratkaisovalta

1. päättää vapaa-aikapalvelujen erityisryhmien asiakaskorttien myöntämisestä,
2. huolehtii vaikuttamistoimielinten toimintaan kuuluvien asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta,
3. vastaa terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen koordinoinnista kuntalain ja terveydenhuoltolain edellyttämässä rajoissa.

Kirjastotoimenjohtajan erityinen ratkaisuvälä

1. päättää kirjastolaitoksen hankinnoista ja poistoista kunnan hankintaohjeen ja lautakunnan määräämien perusteiden mukaisesti,
2. päättää kirjaston hallinnassa olevien tilojen ja irtaimiston tilapäisestä käyttämisestä ulkopuoliseen toimintaan,
3. päättää kirjaston aukioloajoista ja kirjastoauton reiteistä,
4. päättää kirjaston määräaikaisesta käyttökiellosta yleisistä kirjastoista annetun lain mukaisesti.

Vapaa-aikapäällikön erityinen ratkaisuvälä

1. päättää liikunta- ja nuorisopalveluihin hankittavista välineistöstä ja muusta aineistosta sekä poistoista hyvinvointilautakunnan määräämien perusteiden mukaisesti,
2. päättää hyvinvointipalvelujen hallinnassa olevien liikunta- ja nuorisotyöhön tarkoitettujen tilojen ja irtaimiston tilapäisestä käyttämisestä ulkopuoliseen toimintaan,
3. päättää uimahallin, monitoimitalon, liikunta-alueiden ja nuorisotilojen aukioloajoista.

C Teknisen lautakunnan tehtävät ja toimivalta

Tekniset palvelut huolehtii eri hallintokuntien toiminnan edellyttämien tilojen rakennuttamis- ja ylläpitotehtävistä, kunnan omatoimisesta rakentamisesta sekä muun kunnassa tapahtuvan rakentamisen edellyttämistä kunnallisteknisistä laitteista ja verkostoista, rakentamisen valvonnasta ja ohjaamisesta, kaavoitukseen liittyvistä tehtävistä ja mittaustoimesta, ympäristön suojelusta ja maa-ainelain mukaisista valvontatehtävistä. Lisäksi tekniset palvelut toimii yhteysviranomaisena alueelliseen pelastuslaitokseen.

Lautakunnan tehtäväalueina ovat tekniset palvelut, tilahallinta, liikennealueet, yleiset alueet, jätehuolto, liikenneolot, alueelliselle pelastuslaitokselle kuulumattomat pelastustoimen kunnan tehtävät, vesihuoltolaitos, liikelaitokset, yksityistietoimi, maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset tehtävät, rakennusvalvonta sekä kaavoitus- ja mittaustoimi.

Tekninen lautakunta toimii jätelain tarkoittamana kunnan jätehuoltoviranomaisena ja ratkaisee sille kuuluvat viranomaisasiat.

Lautakunta toimii kunnassa maanrakennuslain tarkoittamana rakennusvalvontaviranomaisena ja lainsäädännön mukaisena ympäristönsuojeluviranomaisena. Lautakunta toimii myös maa-ainelain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena.

Teknisen lautakunnan esittelijänä toimii tekninen johtaja sekä rakennus- ja ympäristöasioissa rakennustarkastaja. Teknisen johtajan ollessa esteellinen, estynyt tai poissa esittelijänä toimii rakennustarkastaja, jonka tehtävänä on hoitaa teknisen johtajan muutkin virkatehtävät. Mikäli rakennustarkastaja on esteellinen, estynyt tai poissa, toimii esittelijänä vesihuoltotoinsinööri. Hänen tehtävänä on hoitaa tällöin muutkin teknisen johtajan tehtävät.

C Teknisen lautakunnan ratkaisuvälä

Tekninen lautakunta

1. päättää maa-ainesten ja leimikoiden myynnistä,
2. päättää kadunpidon antamisesta ulkopuolisille (maankäyttö- ja rakennuslaki),

3. päättää vaikutukseltaan vähäistä asemakaavamääräystä noudattavan kadun tai muun yleisen alueen toteuttamisvastuun antamisesta omistajalle tai haltijalle,
4. päättää toripaikka- yms. maksuista ja taksoista,
5. päättää maa-alueiden ja tilojen vuokralle antamisesta, ottamisesta ja irtisanomisesta sekä sopimusmuutoksista noudattaen niitä ohjeita, joita valtuusto mahdollisesti on antanut,
6. päättää yleisten alueiden mm. katujen käyttöä koskevista asioista, ellei kyse ole lyhytaikaisista/kiireellisistä tilanteista, jolloin ratkaisulta on katuinsinöörillä,
7. päättää rakennustöiden rakentamisen suoritustavan ja työn aloittamisen ajankohdan noudattaen valtuuston hyväksymää huonetilaohjelmaa, kunnallisteknisten töiden rakennusohjelmaa, luonnospiirustuksia ja alustavaa kustannusarviota, rakennustapaselitystä sekä valtuuston muutoin antamia ohjeita. Tekninen lautakunta toimii rakennustoimikuntana silloin, kun hankkeen laajuus sitä edellyttää.
8. päättää liikenteen ohjauslaitteen asettamisesta kaavatielle, kadulle, torille ja muulle vastaavanlaiselle alueelle, kun se koskee liikenteen alueellista rajoittamista tai kieltämistä ja pihakatua osoittavien merkkien asettamista, ellei kyse ole lyhytaikaisista/kiireellisistä tilanteista, jolloin ratkaisulta on katuinsinöörillä,
9. päättää kadunpityspäätöksistä ja kadunpidon lopettamispäätöksistä (maankäyttö- ja rakennuslaki),
10. päättää kadun rakennussuunnitelman sekä muun yleisen alueen kuin kadun toteuttamissuunnitelman hyväksymisestä (maankäyttö- ja rakennuslaki),
11. päättää maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamien laitteiden ja rakennelmien siirtopaikat,
12. päättää maanomistajille maksettaviksi määrättävistä katualueen korvauksista,
13. päättää ulkopuoliselle annettavista kiinteistö- ja kunnossapitopalveluista sekä niistä perittävistä maksuista,
14. päättää periaatteellisista kysymyksistä tieavustuksien jakamisessa mm. teiden jakamisesta eri kunnossapitoluokkiin sekä avustusten myöntämisestä harkintatapauksissa,
15. päättää tiekuntien ja metsäteiden hyväksymisestä kunnan avustuksen piiriin,
16. päättää tietoomituksista ja liikennemerkkien asettamisesta yksityisteille, ellei kyse ole lyhytaikaisista/kiireellisistä tilanteista, jolloin ratkaisulta on katuinsinöörillä,
17. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista asemakaavaan tehtävistä kadun ja muun yleisen alueen nimen sekä kunnanosan ja korttelien numeroiden muutoksista,
18. päättää rakennuksen kunnossapitovelvoitteen asettamisesta, purkumääräyksestä, käyttökielellä ja ympäristön siistimismääräyksestä,
19. päättää työn keskeyttämispäätöksen pysyttämisestä,
20. päättää uhkasakosta ja teettämisuudesta ja tekee ilmoitukset syytteen nostamisesta,
21. päättää valituksen tekemisestä hallinto-oikeuden kumoamis- tai muuttamispäätöksestä lupa-asiaissa,
22. päättää ympäristölupaviranomaisen valitusoikeuden käyttämisestä,
23. päättää ilmanlaadun turvaamistoimiin varautumisesta,
24. käyttää vesilain mukaista kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaa ojitusasiassa,
25. päättää vesilain mukaisesta ojan käyttämisestä muuhun kuin maan kuivattamiseen,
26. tekee kiinteistön vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämismääräyksen vapauttamispäätökset,

27. päättää vesihuoltolain mukaisesta hallintopakosta sikäli, kun se kuuluu kunnan ympäristösuojeluviranomaiselle,
28. päättää vesihuoltolain mukaisesta valitusoikeuden käytöstä,
29. päättää maa-aineslupien myöntämisestä,
30. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista suunnittelutarveratkaisuista,
31. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista poikkeamisluvista,
32. käyttää valitusoikeutta Elinkeino-, liikenne- ja ympäristöviraston (ELY) poikkeamislupapäätöksistä.

C Teknisen lautakunnan alaisten viranhaltijoiden ratkaisuvalta

Teknisen johtajan erityinen ratkaisuvalta

1. päättää pienistä ja kiireellisistä muutoksista hyväksytyihin rakennussuunnitelmiin, mikäli urakkasopimuksesta ei muuta johdu eikä tämä aiheuta toteutettavan hankkeen käyttötarkoitukseen eikä laatu- tai kustannustasoon oleellista muutosta,
2. päättää kunnan kiinteistöjen vesi- ja viemäriverkostoon sekä sähköverkkostoon liittymisestä,
3. päättää niistä urakka- ja suunnittelusopimuksista ja hankinnoista, joiden arvo ei ylitä lautakunnan valtuustokausittain vahvistamaa euromäärää,
4. hyväksyy rakennusaikaiset vakuutukset sekä rakennus- ja takuuajaiset vakuudet sekä kunnan kiinteistöjen että muiden kuin kunnan kiinteistöjen osalta,
5. päättää teknisen lautakunnan alaisista palveluista perittävät maksut lautakunnan hyväksymien periaatteiden mukaisesti,
6. päättää kiireellisistä korjaustöiden suorittamisista, mikäli vahinkojen ajoittaminen tai toiminnan turvaaminen sitä edellyttävät,
7. päättää käyttö- ja liittymämaksujen määrittämisestä ja täytäntöönpanosta hyväksytyjen taksojen mukaisesti,
8. päättää liikennemerkkien asettamisesta sekä myöntää luvan johtojen, kilpien ja muiden laitteiden asentamiseen kunnan omistamille tai hallitsemille alueille lukuun ottamatta sähkölain mukaisia sähkölaitoksen runkojohtoja,
9. päättää yksityisten teiden kunnossapidon ja metsäteiden kunnan avustusten myöntämisestä periaatepäätösten mukaisesti,
10. päättää joukkoliikenneavustuksista Valtioneuvoston asetuksen liikenteen palvelujen valtionavustuksista periaatepäätösten mukaisesti,
11. antaa lausunnot joukkoliikenteen valtionapuhakemuksiin,
12. antaa suostumuksen tai lausunnon vuokraoikeuden siirtoon tai vuokra-alueen alivuokraukseen, mikäli vuokrasopimuksessa ei ole toisin määrätty,
13. päättää teknisten palvelujen hallinnassa olevien alueiden, tilojen ja irtaimiston tilapäisestä käyttämisestä ulkopuoliseen toimintaan,
14. päättää vakuuden hyväksymisestä ja palauttamisesta, mikäli vakuus on käynyt kunnalle tarpeettomaksi (lukuun ottamatta maa-ainesten ottoon liittyviä vakuuksia),
15. päättää kunnan omistamien kiinteistöjen vuosikorjaustöiden suoritustavasta ja aikatauluista hyväksytyjen suunnitelmien ja yleisohjeiden mukaisesti,
16. päättää kunnalle hankittavien kiinteistöjen vakuutusten ajan tasalla pidosta kunnan yleisten vakuutusperiaatteiden mukaisesti sekä myytyjen tai käytöstä poistettujen kiinteistöjen vakuutusten lakkauttamisesta,
17. päättää kunnan kiinteistöjen hoito-ohjeet.

Katuinsinöörin erityinen ratkaisovalta

1. ratkaisee ajoneuvojen siirtämisestä ja romuautojen hävittämisestä annetun lain mukaiset asiat,
2. hyväksyy jätehuoltoon liittyvät ilmoitukset,
3. ratkaisee lyhytaikaisissa tai kiireellisissä tapauksissa yleisten alueiden mm. katujen käyttöä koskevat asiat,
4. ratkaisee lyhytaikaisissa tai kiireellisissä tapauksissa liikenteen ohjauslaitteen asettamisen kaavatielle, kadulle, torille ja muulle vastaavanlaiselle alueelle, kun se koskee liikenteen alueellista rajoittamista tai kieltämistä,
5. ratkaisee lyhytaikaisissa tai kiireellisissä tapauksissa tietoimituksista ja liikennemerkkien asettamisesta yksityisteille.

Vesihuoltoinsinöörin erityinen ratkaisovalta

1. hyväksyy vesi- ja viemärlaitoksen liittymishakemukset
2. allekirjoittaa kunnan puolesta liittymissopimukset.

Rakennustarkastajan erityinen ratkaisovalta

1. päättää kerrosalaltaan enintään 1000 m² rakennusten rakennusluvut,
2. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset purkamis-, toimenpide- ja maisematyöluvat,
3. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen kokoontumistilan enimmäishenkilömäärän ja varotoimenpiteestä muussakin yhteydessä kuin rakennus- tai toimenpideluvan yhteydessä,
4. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesta osoitemerkinästä,
5. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rakennuskaavatien haltuunottokatselmuksen suorittamisesta,
6. päättää maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitetun työnjohtajan ja erityisalan työnjohtajan hyväksymisestä,
7. päättää rakennuslupien mukaisten rakennustöiden sekä toimenpide- ja maisematyöluvien mukaisten toimenpiteiden jatkamisesta,
8. päättää myöntämiensä rakennuslupien mukaisten rakennustöiden sekä toimenpide- ja maisematyöluvien mukaisten toimenpiteiden aloittamisoikeudesta,
9. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen asiantuntijatarkastuksen, ulkopuolisen tarkastuksen, erityismenettelyn ja rakennuttajavalvonnan hyväksymisen,
10. päättää rakennusrasitteen perustamisesta, poistamisesta ja muuttamisesta,
11. päättää asemakaavan edellyttämästä rasitteesta,
12. päättää yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta sekä muuttamisesta ja poistamisesta, vähäisten laitteiden sijoittamisesta ja kiinteistöjen yhteisjärjestelyistä,
13. päättää vedenjuoksusta johtuvan haitan korjaamisesta tai poistamisesta,
14. päättää liikenneväylien, katujen, torien, puistojen yms. valvonnasta,
15. päättää korttelialueen järjestelyistä,
16. päättää kevyen rakennelman/pienehkön laitoksen poistamisesta tai muuttamisesta vastaamaan lain vaatimuksia,
17. päättää rakennustyön loppuunsaattamismääräyksistä,
18. päättää vähäisestä poikkeuksesta rakennuslupa-asian yhteydessä,
19. päättää tilapäisten rakennusten rakennusluvista,
20. päättää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista keskeyttämissäätöksistä,

21. vastaa rakennustuotteiden markkinavalvonnasta ja tekee maankäyttö ja rakennuslain edellyttämän ilmoituksen havaituista epäkohdista,
22. päättää ympäristösuojelumääräysten poikkeuksista,
23. päättää viemärin rakentamisesta yksityisen tien alitse vesilain mukaisissa tapauksissa, sikäli kun asia kuuluu kunnan ympäristösuojeluviranomaiselle,
24. päättää jäteveden johtamisesta toisen ojaan vesilain mukaisesti,
25. päättää ympäristösuojelulain mukaiset pienet jäteveden johtamisen ympäristöluvut,
26. päättää ympäristösuojelulain mukaisten meluilmoitusten hyväksymisestä ja ympäristösuojelulain mukaisesta ilmoituksen käsittelystä,
27. päättää ympäristösuojelulain mukaisen väliaikaisen määräyksen antamisesta,
28. päättää myönnettävistä korjausavustuksista,
29. päättää myöntää luvat asuntolainoitettavien enintään kaksi asuntoa käsittävien perusrannuskohteiden töiden aloittamiselle sekä korjausavustusta hakeneiden kohteiden aloittamiselle,
30. päättää maa-ainesten ottoon liittyvän vakuuden hyväksymisestä ja palauttamisesta, milloin vakuus on käynyt kunnalle tarpeettomaksi.

Rakennustarkastajalla on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen tarkastusoikeus. Rakennustarkastaja käyttää ympäristösuojelun yleisen edun puhevaltaa ja vastaa nitraattiasetuksen mukaisesta aumaailmoitusten käsittelystä.

Maanmittausinsinöörin erityinen ratkaisovalta

1. valvoo ja hyväksyy kunnassa suoritettavat kaavoitusmittaukset ja kaavan paalutukset sikäli, kun maankäyttö- ja rakennuslaki ao. viranhaltijan siihen oikeuttaa,
2. antaa suostumuksen alueen lohkomiseen erityistapauksissa,
3. antaa lausunnon poikkeamis- ja suunnittelutarveratkaisuasioissa,
4. antaa kunnan lausunnon lupa-asioissa rajanaapurina,
5. päättää kunnan viljelysmaiden hallinnoinnista ja niihin liittyvistä tukioikeusasioista,
6. antaa suostumuksen tai lausunnon rakentamisesta säädettyä lähemmäksi kunnan omistamaa kiinteistöä.

D Ympäristöjaoston tehtävät ja toimivalta

Ympäristöjaoston tehtävänä on toimia valmistelijana tekniselle lautakunnalle ympäristönsuojelu-, vesi- ja jätelakien mukaisiin valvontaan ja tehtäviin liittyvissä asioissa. Kiireelliset asiat käsitellään suoraan teknisessä lautakunnassa ilman ympäristöjaoston käsittelyä.

Ympäristöjaoston esittelijänä toimii rakennustarkastaja. Hänen ollessa esteellinen, estynyt tai poissa esittelijänä toimii tekninen johtaja, jonka tehtävänä on hoitaa rakennustarkastajan muutkin virkatehtävät.

9 luku Tiedonhallinnan ja asiakirjahallinnon järjestäminen

Tiedonhallinnalla tarkoitetaan viranomaisen tehtävien hoidossa tai sen muussa toiminnassa syntyviin tarpeisiin perustuvia toimia ja tietoturvaluustoimenpiteitä viranomaisen tietoineistojen, niiden käsittelyvaiheiden ja tietoineistoihin sisältyvien tietojen hallinnoimiseksi riippumatta tietoineistojen tallentamistavasta ja muista käsittelytavoista.

Kunnat ja kuntayhtymät ovat tiedonhallintalaissa tarkoitettuja tiedonhallintayksiköjä. Tiedonhallintayksikön tehtävänä on järjestää tiedonhallinta vaatimusten mukaisesti. Kunnanhallitus johtaa tiedonhallintayksikköä (kuntaa) tiedonhallintalain vaatimusten mukaisesti. Johdon on huolehdittava, että tiedonhallintaan liittyvät vastuut on määritelty.

Asiakirjahallinto ohjaa, valvoo ja kehittää asiakirjatietojen tuottamista, käsittelyä, säilyttämistä, hävittämistä ja arkistointia sekä pitää hakumenetelmien avulla asiakirjatiedot helposti saatavilla.

Asiakirjatiedolla tarkoitetaan eri muodoissa olevia asiakirjoja ja asiakirjatietoja.

Hallinnon julkisuusperiaatteen mukaan viranomaisen asiakirjat ovat julkisia ja niiden salassapidosta säädetään lailla. Tietosuojasääntelyn velvoitteilla toteutetaan yksityisyyden suojaa henkilötietoja käsiteltäessä.

60 § Kunnanhallituksen tiedonhallinnan tehtävät

Kunnanhallitus vastaa siitä, että tiedonhallintalain mukaiset vastuut, käytännöt ja valvonta on määritelty kunnassa.

Tiedonhallintayksikön johdon on huolehdittava siitä, että tiedonhallintayksikössä on:

1. määritelty tiedonhallinnan toteuttamiseen liittyvät vastuut,
2. ajantasaiset ohjeet tietoineistojen käsittelystä, tietojärjestelmien käytöstä, tietojenkäsittelyoikeuksista, tiedonhallinnan vastuiden toteuttamisesta, tiedonsaantioikeuksien toteuttamisesta, tietoturvaluustoimenpiteistä sekä poikkeusoloihin varautumisesta,
3. tarjolla koulutusta, jolla varmistetaan, että henkilöstöllä ja tiedonhallintayksikön lukuun toimivilla on riittävä tuntemus voimassa olevista tiedonhallintaa, tietojenkäsittelyä sekä asiakirjojen julkisuutta ja salassapitoa koskevista säädöksistä, määräyksistä ja tiedonhallintayksikön ohjeista,
4. asianmukaiset työvälineet tiedonhallintaa koskevien velvollisuuksien toteuttamiseksi,
5. järjestetty riittävä valvonta tiedonhallintaan liittyvien säädösten, määräysten ja ohjeiden noudattamisesta.

Tiedonhallinnan toteuttamiseen liittyvien tehtävien vastuut ovat:

1. vastuu tiedonhallintalain mukaisten kuvausten koostamisesta ja ylläpidosta, muutosvaikutusten arviointi ja asiakirjajulkisuutta koskeva kuvaus,
2. vastuu tietoineistojen sähköiseen muotoon muuttamisesta ja saatavuudesta,
3. vastuu tietoturvaluusjärjestelystä, tietojärjestelmien toiminnasta ja yhteentoimivuudesta sekä tietovarantojen yhteentoimivuudesta,
4. vastuu asianhallinnan ja palvelujen tiedonhallinnan järjestämisestä sekä tietoineistojen säilyttämisen järjestämisestä.

61 § Kunnanhallituksen asiakirjahallinnon tehtävät

Kunnanhallitus vastaa siitä, että asiakirjahallinnon ohjeistus, käytännöt, vastuut ja valvonta on määritelty kunnan eri tehtävissä sekä

1. vastaa hyvän tiedonhallintatavan ja hyvän henkilötietojen käsittelyn toteuttamisesta,
2. määrää kunnan asiakirjahallintoa johtavan viranhaltijan,
3. antaa tarkemmat määräykset asiakirjahallinnon hoitamisesta ja asiakirjahallinnon johtavan viranhaltijan, toimialojen sekä toimialojen asiakirjahallinnosta vastaavien henkilöiden tehtävistä,
4. päättää tiedonohjaussuunnitelman yleisistä periaatteista (sisältö, laadinnan vastuut, vahvistaminen käyttöön, valvonta ja seuranta) sekä
5. nimeää kunnan arkistonmuodostajat ja rekisterinpitäjät, mikäli hallintosäännössä ei ole määrätty rekisterinpitäjää.

62 § Asiakirjahallintoa johtavan viranhaltijan tehtävät

Asiakirjahallintoa johtava viranhaltija johtaa kunnanhallituksen alaisena asiakirjahallintoa ja vastaa kunnan pysyvästi säilytettävistä asiakirjatiedoista sekä

1. vastaa kunnanhallituksen asiakirjahallinnon viranomaistehtävien valmistelusta ja täytäntöönpanosta,
2. ohjaa ja kehittää asiakirjahallintoa osana kunnan tiedonhallintaa,
3. hyväksyy kunnan tiedonohjaussuunnitelman,
4. vastaa keskusarkistosta ja pysyvästi säilytettävistä asiakirjatiedoista,
5. laatii kunnan asiakirjahallinnon ohjeen ja valvoo, että tehtävät hoidetaan annettujen ohjeiden mukaisesti,
6. toimii kunnan tietosuojavastaavana,
7. huolehtii asiakirjahallintoon liittyvästä koulutuksesta ja neuvonnasta.

63 § Lautakunnan asiakirjahallinnon tehtävät

Lautakunta huolehtii oman toimialansa asiakirjatietojen hoitamisesta annettujen määräysten ja ohjeiden mukaisesti sekä nimeää asiakirjahallinnon vastuuhenkilön omalla toimialallaan.

64 § Toimivalta päättää asiakirjan antamisesta

Valtuuston asiakirjoja koskevat tietopyynnöt ratkaisee asiakirjahallintoa johtava viranhaltija.

Osastopäällikkö päättää/ratkaisee toimialansa tietopyynnöt.

Osastopäällikkö voi päättämässään laajuudessa siirtää asiakirjan antamista koskevaa viranomaisen ratkaisovaltaansa alaiselleen viranhaltijalle.

II OSA Talous ja valvonta

10 luku Taloudenhoito

65 § Talousarvio ja taloussuunnitelma

Kunnanhallitus hyväksyy talousarviokehykset ja talousarvion laadintaohjeet. Toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa. Valtuusto hyväksyy talousarviossa toimielimelle sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot, talouden tavoitteet sekä kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa talousarvioon brutto- tai nettomääräisenä.

66 § Talousarvion täytäntöönpano

Kunnanhallitus ja lautakunnat hyväksyvät talousarvioon perustuvan käyttösuunnitelmansa. Toimielin voi siirtää käyttösuunnitelman hyväksymistä koskevaa toimivaltaa alaiselleen viranhaltijalle.

67 § Toiminnan ja talouden seuranta

Toiminnan ja talouden toteutumisesta raportoidaan toimielimille talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyllä tavalla.

Toimielimet seuraavat ja raportoivat talousarvion toteutumista säännöllisesti.

68 § Talousarvion sitovuus

Talousarviosta päättäessään valtuusto määrittelee, mitkä ovat valtuuston sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet. Valtuusto antaa talousarvion noudattamista koskevat määräykset, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kunnan viranomaisia.

Kunnanhallitus voi päättää sellaisen maksun suorittamisesta, joka on kuntaa sitova ja kiireellisesti maksettava, vaikka tarkoitukseen ei ole määrärahaa käytettävissä. Kunnanhallituksen on viipymättä tehtävä valtuustolle esitys määrärahan myöntämisestä tai korottamisesta.

69 § Talousarvion muutokset

Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen valtuustolle ei voi enää tehdä talousarvion muutosehdotusta.

Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnan tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toiminnan tavoitteiden tai tuloarvion muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutukset määrärahoihin.

Määrärahan muutosesityksen yhteydessä on selvitettävä miten lisämääräraha katetaan.

Valtuusto päättää toimielinten määrärahojen ja tavoitteiden muutoksista, kun organisaatiota muutetaan talousarviovuoden aikana.

70 § Omaisuuden luovuttaminen ja vuokraaminen

Kunnan omaisuuden luovuttamisesta ja vuokraamisesta päättää kunnanhallitus valtuuston hyväksymien perusteiden mukaisesti. Omaisuuden luovuttamisesta on myös määräyksiä tämän säännön luvussa 8. Kunnanhallitus voi siirtää toimivaltaansa muille toimielimille ja viranhaltijoille.

71 § Poistosuunnitelman hyväksyminen

Valtuusto hyväksyy suunnitelmapoistojen perusteet ja vahvistaa talousarvion yhteydessä investointirajan.

Kunnanhallitus hyväksyy hyödyke- ja hyödykeryhmäkohtaiset poistosuunnitelmat.

72 § Rahatoimen hoitaminen

Kunnan rahatoimen tehtäviä ovat maksuvalmiuden ylläpitäminen, maksuliikenteen hoito, lainarahoitus ja rahavarojen sijoittaminen.

Valtuusto päättää kunnan kokonaisvarallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteista. Valtuusto päättää lainan ottamisen ja lainan antamisen periaatteista. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuusto päättää antolainojen ja vieraan pääoman muutoksista.

Kunnanhallitus päättää lainan ottamisesta ja lainan antamisesta noudattaen valtuuston hyväksymiä periaatteita. Kunnanhallitus voi siirtää lainan ottamiseen ja antamiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle.

Muutoin kunnan rahatoimesta vastaa kunnanhallitus.

Rahatoimen käytännön hoitamisesta vastaa talousjohtaja tai vastaava viranhaltija. Talousjohtaja päättää tilapäisluoton ottamisesta valtuuston päättämien periaatteiden mukaisesti.

73 § Verorahoitus sekä valtionavustukset ja rahoitusavustukset

Kunnanhallitus ja toimielimet päättävät toimivallassaan olevien valtionosuuksien ja -avustusten hakemisesta. Kunnanhallitus päättää näistä päätöksistä tehtävistä oikaisuvaatimuksista ja valituksista.

Toimielimet ja viranhaltijat vastaavat tehtävälueellaan tarvittavien esitysten, anomusten ja selvitysten laatimisesta annettuja määräaikoja noudattaen. Kunnanhallitus vastaa esitysten, anomusten ja selvitysten laatimisesta niissä tapauksissa, joissa tehtävää ei voida osoittaa minkään toimielimen tai viranhaltijan tehtävälueeseen kuuluvaksi. Avustusten seurannasta vastaavat avustusten hakijat yhteistyössä taloushallinnon kanssa.

74 § Maksuista päättäminen

Valtuusto päättää kunnan palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista.

Kunnanhallitus voi antaa tarkempia ohjeita maksujen perusteista ja euromääristä. Kunnanhallitus voi siirtää maksuista päättämiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle.

75 § Hankintavaltuudet

Kunnanvaltuusto vahvistaa toimielinten hankintavaltuudet.

Kunnanhallitus vahvistaa kunnan yleiset hankintaohjeet.

Lain julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista sekä ns. erityisalojen hankintalain tarkoittamasta hankinta-oikaisusta päättää kunnanhallitus, lautakunta ja viranhaltija tekemänsä hankintapäätöksen osalta.

76 § Asiakirjojen antamisesta perittävät maksut

Pöytäkirjanotteesta, kopiosta tai muusta tulosteesta peritään sivukohtainen maksu.

Jos tiedon esille hakeminen vaatii erityistoimenpiteitä, tiedonhausta peritään kiinteä perusmaksu, joka porrastetaan haun vaativuuden mukaan. Kopiosta ja tulosteesta peritään tällöin kiinteän perusmaksun lisäksi sivukohtainen maksu.

Kunnanhallitus päättää tarkemmin asiakirjojen antamisesta perittävien maksujen perusteista ja euromääristä.

11 luku Ulkoinen valvonta

77 § Ulkoinen ja sisäinen valvonta

Kunnan hallinnon ja talouden valvonta järjestetään siten, että ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän.

Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja.

Kunnanhallitus vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä.

78 § Tarkastuslautakunnan kokoukset

Tilintarkastajalla on läsnäolo- ja puheoikeus lautakunnan kokouksissa. Tilintarkastajalla ja lautakunnan määräämillä luottamushenkilöillä ja viranhaltijoilla on läsnäolovelvollisuus lautakunnan kokouksessa lautakunnan niin päättäessä.

Kunnanhallitus ei voi määrätä edustajaansa tarkastuslautakunnan kokouksiin.

Tarkastuslautakunnan päätökset tehdään ilman viranhaltijaesittelyä puheenjohtajan selostuksen pohjalta. Kokousmenettelyssä noudatetaan muutoin 17 luvun määräyksiä.

79 § Tarkastuslautakunnan tehtävät ja raportointi

Sen lisäksi mitä kuntalaissa säädetään tarkastuslautakunnan tehtävistä, tarkastuslautakunnan on

1. seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
2. huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
3. tehtävä tarvittaessa aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

80 § Sidonnaisuusilmoitukseen liittyvät tehtävät

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalaissa tarkoitetun sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja huolehtii sidonnaisuusrekisterin julkisten tietojen julkaisemisesta kunnan verkkosivuilla.

Tarkastuslautakunta on sidonnaisuusrekisterin rekisterinpitäjä.

Tarkastuslautakunnan on saatettava sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle tiedoksi kerran valtuustokaudessa tai tarvittaessa.

81 § Tilintarkastusyhteisön valinta

Valtuusto valitsee tarkastuslautakunnan esityksestä hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tilintarkastusyhteisön kuntalain mukaisesti enintään kuuden tilikauden ajaksi.

82 § Tilintarkastajan tehtävät

Tilintarkastajan tehtävistä säädetään kuntalaissa.

83 § Tilintarkastuskertomus ja muu raportointi

Tilintarkastuskertomuksesta säädetään kuntalaissa.

Tilintarkastaja ilmoittaa havaitsemistaan olennaisista epäkohdista viipymättä kunnanhallitukselle annettavassa tilintarkastuspöytäkirjassa. Tilintarkastuspöytäkirja annetaan tiedoksi tarkastuslautakunnalle.

Tilintarkastaja raportoi tarkastussuunnitelman toteutumisesta ja tarkastushavainnoistaan tarkastuslautakunnan määräämällä tavalla.

12 luku Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

84 § Kunnanhallituksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät

Kunnanvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, sekä

1. hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat,
2. valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti,
3. antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä,
4. vastaa sisäisen valvonnan järjestämisestä ja yhteensovittamisesta siten, että kunnan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus varmistetaan,
5. hyväksyy sisäisen tarkastuksen suunnitelman, johon perustuen arvioidaan riskienhallinta-, valvonta-, johtamis-, ja hallintoprosessien tuloksellisuutta sekä
6. vastaa riskienhallinnan järjestämisestä siten, että kunnan toiminnan olennaiset riskit tunnistetaan ja kuvataan, riskin toteutumisen vaikutukset, toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisuudet hallita riskiä arvioidaan.

85 § Toimielinten sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät

Toimielimet vastaavat toimialallaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoivat kunnanhallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

86 § Viranhaltijoiden ja esihenkilöiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät

Kunnanjohtaja, osastopäälliköt ja tehtäväaluejohtajat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialallaan ja tehtäväalueellaan, ohjeistavat alaisiaan toimintayksiköitä sekä raportoivat kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Kustannuspaikan esihenkilöt vastaavat kustannuspaikan riskien tunnistamisesta, arvioinnista, riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti.

Konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.

87 § Sisäisen tarkastuksen tehtävät

Sisäinen tarkastus arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämistä ja tuloksellisuutta, raportoii arvioinnin tuloksista sekä

---

esittää toimenpide-ehdotuksia järjestelmän kehittämiseksi. Osastopäälliköt raportoivat kunnanhallitukselle ja kunnanjohtajalle.

III OSA Valtuusto

13 luku Valtuuston toiminta

Tässä luvussa on valtuuston toimikauden ensimmäistä kokousta, valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä ja valtuustoryhmiä koskevat määräykset. Valtuutetut voivat muodostaa valtuustoryhmiä valtuustotyöskentelyä varten. Hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset valtuustoryhmistä. Valtuustoryhmien sisäistä työskentelyä ei säännellä hallintosäännöllä, vaan ryhmät toimivat itse hyväksymiensä menettelysääntöjen mukaan.

88 § Valtuuston toiminnan järjestelyt

Valtuuston toimikauden ensimmäisen kokouksen kutsuu koolle kunnanhallituksen puheenjohtaja. Kokouksen avaa iältään vanhin läsnä oleva valtuutettu, joka johtaa puhetta, kunnes valtuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat on valittu.

Valtuustossa on ensimmäinen ja toinen varapuheenjohtaja.

Valtuuston toiminnan sisäistä järjestelyä koskevien asioiden valmistelua johtaa valtuuston puheenjohtaja, jollei valtuusto toisin päättä.

Valtuuston kokousten pöytäkirjanpitäjänä ja valtuuston sihteerinä toimii valtuuston puheenjohtajan määräämä toimen- tai viranhaltija.

89 § Valtuustoryhmän muodostaminen ja valtuustoryhmän nimi

Valtuutetut ja varavaltuutetut voivat muodostaa valtuustoryhmiä valtuustotyöskentelyä varten.

Valtuustoryhmän muodostamisesta, nimestä ja puheenjohtajasta on annettava valtuuston puheenjohtajalle kirjallinen ilmoitus. Kaikkien ryhmään liittyvien on allekirjoitettava ilmoitus.

Valtuustoryhmänä pidetään myös yhtä valtuutettua, jos hän on tehnyt 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen.

Valtuusto hyväksyy valtuustoryhmien nimet. Nimi ei saa olla sopimaton. Puolueen valtuustoryhmästä eronneiden muodostaman uuden valtuustoryhmän nimestä ei saa aiheutua sekaantumisvaaraa puolueen valtuustoryhmän nimeen.

90 § Muutokset valtuustoryhmän kokoonpanossa

Valtuutetun tai varavaltuutetun on ilmoitettava kirjallisesti valtuuston puheenjohtajalle valtuustoryhmään liittymisestä ja siitä eroamisesta. Liittymisilmoituksessa on oltava asianomaisen ryhmän kirjallinen hyväksyminen.

Jos valtuutettu tai varavaltuutettu on erotettu valtuustoryhmästä, on valtuustoryhmän ilmoitettava tästä kirjallisesti valtuuston puheenjohtajalle.

91 § Istumajärjestys

Valtuutetut istuvat kokouksessa valtuustoryhmittäin puheenjohtajan hyväksymän istumajärjestyksen mukaisesti.

14 luku Valtuuston kokoukset

Valtuustoasioiden valmistelusta ja käsittelystä sekä valtuuston kokousmenettelyistä säädetään kuntalaissa. Hallintosääntöön on tarpeen ottaa täydentävät määräykset mm. kokouskutsusta, esityslistasta, varavaltuutetun kutsumisesta, puheenvuoroista, asioiden käsittelystä, äänestyksestä, enemmistövaalista, suhteellisesta vaalista ja pöytäkirjasta sekä sähköisestä kokouksesta, mikä mahdollistaa valtuuston sähköiset kokoukset.

92 § Valtuuston varsinainen kokous ja sähköinen kokous

Valtuusto voi käsitellä asian varsinaisessa kokouksessaan, jossa kokouksen osallistujat ovat läsnä kokouspaikalla. Varsinaisessa kokouksessa voidaan käyttää sähköistä asiahallinta- ja/tai äänestysjärjestelmää.

Vaihtoehtoisesti kokous voidaan pitää sähköisessä toimintaympäristössä, johon osallistutaan sähköisen yhteyden avulla (*sähköinen kokous*). Yleisölle on järjestettävä mahdollisuus seurata valtuuston sähköistä kokousta internetin kautta taikka kokouskutsussa mainitussa (julkisessa) tilassa.

Valtuuston *suljettuun sähköiseen kokoukseen* voi osallistua vain sellaisesta paikasta, jossa salassa pidettävät tiedot ja kokouksessa käydyt keskustelut eivät ole ulkopuolisen kuultavissa eivätkä nähtävissä.

Kunnanhallitus tai sen nimeämä viranhaltija vastaa siitä, että sähköisiin kokouksiin tarvittavat tekniset laitteet ja järjestelmät ovat ajantasaisia ja tietoturvallisia lakien edellyttämällä tavalla.

93 § Kokouskutsu

Kokouskutsun antaa valtuuston puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja. Kokouskutsussa on ilmoitettava kokouksen aika ja paikka sekä käsiteltävät asiat.

Kokouskutsussa on mainittava, jos kyseessä on sähköinen kokous ja ilmoitettava verkko-osoite sekä tila, jossa yleisö voi seurata kokousta. Kokouskutsussa on mainittava, jos osa kokousasioista käsitellään suljetussa kokouksessa.

Kokouskutsu on lähetettävä vähintään neljä päivää ennen valtuuston kokousta kullekin valtuutetulle sekä niille, joilla on kokouksessa läsnäolo-oikeus tai -velvollisuus. Samassa ajassa on kokouksesta tiedotettava kunnan verkkosivuilla.

Puheenjohtaja voi perustellusta syystä peruuttaa kokouksen.

94 § Esityslista

Esityslista, joka sisältää selostuksen käsiteltävistä asioista ja ehdotukset valtuuston päätöksiksi, lähetetään kokouskutsun yhteydessä, jolleivät erityiset syyt ole esteenä. Jos esityksillä, liitteillä tai oheismateriaalilla on salassa pidettäviä tietoja, tehdään asiakirjaan merkintä salassapidosta.

Valtuusto päättää, kuinka monelle varavaltuutetulle esityslista toimitetaan.

95 § Sähköinen kokouskutsu

Kokouskutsu, esityslista, liitteet ja oheismateriaali voidaan lähettää sähköisesti. Tällöin kunnanhallitus tai sen nimeämä viranhaltija vastaa siitä, että tähän tarvittavat tekniset laitteet ja järjestelmät ovat käytettävissä.

96 § Esityslistan ja liitteiden julkaiseminen kunnan verkkosivuilla

Esityslista julkaistaan kunnan verkkosivuilla. Ennen julkaisemista esityslistalta poistetaan salassa pidettävät tiedot sekä henkilötiedot, joihin ei liity tiedottamisintressiä. Erityisestä syystä verkossa julkaistavalta esityslistalta voidaan poistaa yksittäinen kokousasia.

97 § Jatkokokous

Jos kaikkia kokouskutsussa mainittuja asioita ei saada kokouksessa käsiteltyä, voidaan käsittelemättä jääneet asiat siirtää jatkokokoukseen, johon ei tarvitse antaa eri kutsua. Kokouksesta poissa olleille lähetetään sähköinen viesti jatkokokouksen ajasta ja paikasta sekä jatkokokouksen päätöksentekotavasta.

98 § Varavaltuutetun kutsuminen

Valtuutetun ollessa estynyt tai esteellinen on kutsuttava kuntalaissa tarkoitettu varavaltuutettu kokoukseen. Varavaltuutetut kutsutaan kokoukseen noudattaen heidän sijaantulojärjestystään.

99 § Läsnäolo kokouksessa

Kunnanhallituksen puheenjohtajan ja kunnanjohtajan on oltava läsnä valtuuston kokouksessa. Heidän poissaolonsa ei estä asioiden käsittelyä. Kunnanhallituksen jäsenillä on läsnäolo-oikeus.

Edellä mainitulla henkilöllä on oikeus ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätöksen tekemiseen, jollei hän ole samalla valtuutettu.

Nuorisovaltuusto voi nimetä valtuuston kokoukseen 1–3 edustajaa, joilla on läsnäolo- ja puheoikeus. Nuorisovaltuuston edustajalla ei kuitenkaan ole läsnäolo-oikeutta valtuuston suljetussa kokouksessa.

Valtuusto päättää muiden henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta.

100 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Läsnä olevat valtuutetut ja varavaltuutetut todetaan sähköisesti tai nimenhuudolla, joka toimitetaan aakkosjärjestyksessä.

Todettuaan läsnä olevat valtuutetut puheenjohtaja toteaa esteen ilmoittaneet valtuutetut ja läsnä olevat varavaltuutetut sekä onko kokous laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

Nimenhuudon jälkeen saapuvan valtuutetun on ilmoitettava välittömästi puheenjohtajalle. Poistumisesta kesken kokouksen on ilmoitettava puheenjohtajalle.

Kun varavaltuutettu osallistuu kokoukseen ja asianomaisen vaaliliiton, puolueen tai yhteisliittain valtuutettu saapuu kesken kokouksen, tulee valtuutettu välittömästi varavaltuutetun tilalle.

Puheenjohtaja voi kokouksen kestäessä tai kokoustaun päätyttyä tarvittaessa todeta uudeen läsnäolijat.

Mikäli puheenjohtaja toteaa valtuuston menettäneen päätösvaltaisuuden, on hänen keskeytettävä tai lopetettava kokous.

101 § Kokouksen johtaminen

Puheenjohtajan tehtävistä kokouksen johtamisessa säädetään kuntalaisia.

102 § Puheenjohtajan luovuttaminen varapuheenjohtajalle

Puheenjohtaja voi tarvittaessa valtuuston suostumuksella luovuttaa puheenjohtajan kokouksessa varapuheenjohtajalle ja osallistua sinä aikana kokoukseen jäsenenä.

103 § Tilapäinen puheenjohtaja

Jos sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtajat ovat poissa tai esteellisiä jossakin asiassa, valitaan kokousta tai asian käsittelyä varten tilapäinen puheenjohtaja.

104 § Esteellisyys

Ennen asian käsittelyn aloittamista esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään ja esteellisyyden aiheuttamasta perusteesta sekä vetäytyttävä asian käsittelystä ja poistuttava paikaltaan. Jos asia käsitellään suljetussa kokouksessa, on esteellisen henkilön poistuttava kokouksesta.

Puheenjohtajan on tarvittaessa saatettava kokoukseen osallistuvan esteellisyys valtuuston ratkaistavaksi. Asianomaisen henkilön tulee tarvittaessa antaa selvitystä seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa. Annettuaan pyydetyn selvityksen asianomaisen henkilön on poistuttava paikaltaan.

Henkilö, jonka esteellisyyden valtuusto ratkaisee, saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos valtuusto ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyttä koskeva ratkaisu on perusteltava pöytäkirjaan.

105 § Asioiden käsittelyjärjestys

Asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei valtuusto toisin päättä.

Kunnanhallituksen ehdotus on käsittelyn pohjana (*pohjaehdotus*). Jos asian on valmistellut tarkastuslautakunta tai tilapäinen valiokunta, on tarkastuslautakunnan tai tilapäisen valiokunnan ehdotus pohjaehdotus.

Jos kunnanhallitus, tarkastuslautakunta tai tilapäinen valiokunta on muuttanut esityslistalla olevaa ehdotustaan ennen kuin valtuusto on tehnyt päätöksen asiasta, on muutettu ehdotus pohjaehdotus. Jos ehdotus on peruutettu ennen kuin valtuusto on tehnyt päätöksen asiassa, on asia poistettava esityslistalta.

106 § Puheenvuorot

Kun asia on esitelty, siitä on varattava tilaisuus keskustella.

Puheenvuoro on pyydettävä puheenjohtajan päättämällä tavalla.

Puheenvuorot annetaan pyydettyssä järjestyksessä. Tästä järjestyksestä poiketen puheenjohtaja voi antaa:

1. asian käsittelyn alussa ryhmäpuheenvuoron kunkin valtuustoryhmän edustajalle ryhmien suuruuden mukaisessa järjestyksessä,
2. puheenvuoron kunnanhallituksen puheenjohtajalle, kunnanjohtajalle sekä tarkastuslautakunnan ja tilapäisen valiokunnan puheenjohtajalle, kun käsitellään kyseisen toimielimen valmistelemaa asiaa sekä
3. repliikki- ja kannatuspuheenvuoron.

Asian käsittelyjärjestystä koskeva työjärjestyspuheenvuoro on annettava ennen muita.

Kokouksen kulun turvaamiseksi puheenjohtajalla on oikeus yksittäisessä asiassa rajoittaa valtuutettujen puheenvuorojen pituutta.

Kokouspaikalla puheenvuoro on pidettävä omalta paikalta tai puhujakorokkeelta.

107 § Pöydällepano ja asian palauttaminen valmisteltavaksi

Jos keskustelun kuluessa tehdään kannatettu ehdotus asian pöydällepanosta, palauttamisesta valmisteltavaksi tai jokin muu ehdotus, jonka hyväksyminen keskeyttäisi asian käsittelyn, on seuraavien puhujien puheenjohtajan kehotuksesta rajoitettava puheenvuoronsa koskemaan vain tätä ehdotusta. Jos ehdotus hyväksytään yksimielisesti tai äänestämällä, puheenjohtaja keskeyttää asian käsittelyn. Jos ehdotus hylätään, jatkuu asian käsittely. Asia, jota käsitellään ensimmäisen kerran valtuustossa eikä esityslistaa ole toimitettu kokouskutsun yhteydessä, pannaan pöydälle seuraavaan kokoukseen, jos vähintään neljäsosa läsnä olevista valtuutetuista pyytää asian pöydällepanoa. Muissa tilanteissa asian pöydällepanosta päätetään enemmistö päätöksellä.

Kun asia jätetään pöydälle, ei sitä valmistella uudelleen vaan asia tuodaan seuraavaan kokoukseen samalla pohjaehdotuksella. Jos pöydällepanon aikana saadaan asiaan uutta selvitystä, ei pöydällepano kuitenkaan estä asian lisävalmistelua.

Pöydällepanon sijasta asia voidaan palauttaa valmisteluun, esimerkiksi lisäselvitysten hankkimiseksi tai eri päätösvaihtoehtojen selvittämiseksi. Lisävalmistelun perusteella asia voidaan tuoda valtuustoon muutetulla pohjaehdotuksella.

108 § Ehdotukset ja keskustelun päättäminen

Ehdotus on annettava kirjallisena, jos puheenjohtaja niin vaatii.

Kun kaikki puheenvuorot on käytetty, päättää puheenjohtaja keskustelun. Puheenjohtaja selostaa keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ja onko ehdotusta kannatettu.

109 § Ilman äänestystä syntyvän päätöksen toteaminen

Jos keskustelun aikana ei ole tehty kannatettuja ehdotuksia, toteaa puheenjohtaja pohjaehdotuksen valtuuston päätökseksi.

Jos puheenjohtaja toteaa valtuuston yksimielisesti kannattavan kokouksessa tehtyä ehdotusta, toteaa puheenjohtaja ehdotuksen valtuuston päätökseksi.

110 § Äänestykseen otettavat ehdotukset

Äänestykseen otetaan pohjaehdotus ja kannatetut ehdotukset. Ehdotusta, joka on tehty vaihtoehtoisena tai menee käsiteltävän asian ulkopuolelle, ei kuitenkaan oteta äänestykseen.

Jos ehdotuksen tekijä ei ole paikalla äänestyksen alkaessa, katsotaan hänen tekemänsä ehdotus rauenneeksi eikä sitä oteta äänestykseen.

111 § Äänestystapa ja äänestysjärjestys

Äänestys toimitetaan sähköisesti/äänestyskoneella/nimenuudolla tai valtuuston päättämällä muulla tavalla. Äänestys toimitetaan avoimesti.

Jos äänestykseen otettavia ehdotuksia on enemmän kuin kaksi, esittää puheenjohtaja valtuuston hyväksyttäväksi äänestysjärjestyksen. Äänestysjärjestys määräytyy seuraavien periaatteiden mukaan:

1. Ensin otetaan äänestykseen kaksi eniten pohjaehdotuksesta poikkeavaa ehdotusta. Voittanut ehdotus asetetaan jäljellä olevista ehdotuksista eniten pohjaehdotuksesta poikkeava ehdotusta vastaan. Näin jatketaan, kunnes saadaan lopullinen vastaehdotus pohjaehdotukselle. Kuitenkin jos äänestykseen on otettava pohjaehdotuksen kokonaan hylkäämistä tarkoittava ehdotus, se on asetettava viimeisenä äänestettäväksi muista ehdotuksista voittanutta vastaan.
2. Jos asia koskee määrärahan myöntämistä, otetaan ensin äänestykseen määrältään suurimman ehdotuksen hyväksyminen tai hylkääminen ja näin jatketaan ehdotusten suuruuden mukaisessa järjestyksessä, kunnes jokin ehdotus hyväksytään, minkä jälkeen pienemmistä ehdotuksista ei enää äänestetä.
3. Jos ehdotuksen hyväksyminen tai hylkääminen on riippumaton muista ehdotuksista, on sen hyväksymisestä tai hylkäämisestä äänestettävä erikseen.

Jos äänestyksiä on toimitettava useampia, saattaa puheenjohtaja valtuuston hyväksyttäväksi äänestysjärjestyksen sekä tekee äänestysesityksen siten, että vastaus ”jaa” tai ”ei” ilmaisee kannanoton ehdotukseen.

112 § Äänestyksen tuloksen toteaminen

Puheenjohtaja toteaa äänestyksen tuloksena syntyvän päätöksen.

Jos päätöksen tekemiseen vaaditaan lain mukaan määräenemmistön kannatus tai yksimielisyys, on puheenjohtajan ilmoitettava siitä ennen äänestyksen toimittamista ja otettava se huomioon äänestyksen tuloksen todetessaan.

113 § Toimenpidealoite (toivomusponsi)

Tehtyään käsiteltävänä olevassa asiassa päätöksen valtuusto voi hyväksyä käsiteltyyn asiaan liittyvän toimenpidealoitteen. Toimenpidealoite osoitetaan kunnanhallitukselle. Se ei saa olla ristiriidassa valtuuston päätöksen kanssa eikä saa muuttaa tai laajentaa päätöstä.

114 § Pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen

Valtuuston pöytäkirjaan sovelletaan, mitä pöytäkirjan laatimisesta määrätään 152 §:ssä.

Valtuusto valitsee jokaisessa kokouksessa kaksi valtuutettua/varavaltuutettua tarkastamaan kokouksesta laaditun pöytäkirjan siltä osin kuin pöytäkirjaa ei tarkasteta kokouksessa.

Pöytäkirja voidaan tarkastaa sähköisesti.

115 § Päätösten tiedoksianto kunnan jäsenille

Valtuuston pöytäkirja siihen liitettyine valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen nähtävänä kunnan verkkosivuilla siten kuin kuntalaissa säädetään.

15 luku Enemmistövaali ja suhteellinen vaali

Henkilövalinnasta käytetään nimitystä vaali. Vaali toimitetaan ensisijaisesti enemmistövaalina. Suhteellinen vaali voidaan toimittaa vain luottamushenkilöitä valittaessa ja valittavia täytyy olla vähintään kaksi. Vaali toimitetaan suhteellisenä, jos riittävä osa toimielimen jäsenistä vaatii suhteellista vaalia. Laskukaava on kuntalaissa. Puheenjohtajan tehtävänä on todeta, onko suhteellisen vaalin vaatijoita riittävästi.

Sähköisessä kokouksessa voidaan toimittaa vaali suljetuin lipuin, jos vaalisalaisuus pystytään turvaamaan. Käytettävältä tietojärjestelmältä edellytetään siten, että valtuutettu voidaan tunnistaa luotettavasti ja annetun äänen voi antaa salatulla sähköisellä yhteydellä. Lisäksi äänet on voitava laskea niin, ettei äänen antajaa ja sen äänen sisältöä voida yhdistää.

116 § Vaaleja koskevat yleiset määräykset

Varajäsenet valitaan samassa vaalissa kuin varsinaiset jäsenet. Jos varajäsenet ovat henkilökohtaisia, varsinaisen ja henkilökohtaisen varajäsenen muodostamat ehdokasparit on hyväksyttävä ennen vaalia.

Enemmistövaali toimitetaan suljetuin lipuin, jos yksikin sitä vaatii. Suhteellinen vaali toimitetaan aina suljetuin lipuin. Suljetussa lippuäänestyksessä äänestäjän on taitettava äänestyslippu siten, ettei sen sisältö ole näkyvissä.

Äänestyslipussa ei saa olla asiattomia merkintöjä. Äänestysliput annetaan valtuuston puheenjohtajalle puheenjohtajan määräämässä järjestyksessä.

Äänestysliput sekä arvonnassa käytetyt liput on säilytettävä vaalipäätöksen lainvoimaisuuteen saakka. Jos vaali on toimitettu suljetuin lipuin, on liput säilytettävä suljetussa kuoressa.

117 § Enemmistövaali

Enemmistövaalissa äänen voi antaa kenelle tahansa vaalikelpoiselle ehdokkaalle tai ehdokasparille. Jos valittavia on enemmän kuin yksi, toimielimen jäsenellä on käytettävissään yhtä monta ääntä kuin on valittavia henkilöitä tai ehdokaspareja. Yhdelle ehdokkaalle tai ehdokasparille voi antaa vain yhden äänen ja kaikkia ääniä ei ole pakko käyttää.

Kun enemmistövaali toimitetaan suljetuin lipuin, kokouksen pöytäkirjantarkastajat toimivat samalla ääntenlaskijoina ja avustavat muutenkin vaalitoimituksessa, jollei valtuusto toisin päättä.

118 § Valtuuston vaalilautakunta

Valtuusto valitsee toimikaudekseen suhteellisten vaalien toimittamista varten vaalilautakunnan. Lautakunnassa on kolme (3) jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varajäsen, jotka valtuusto valitsee.

Valtuusto valitsee jäseniksi valituista lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Lautakunnan sihteerinä toimii valtuuston pöytäkirjanpitäjä, jollei valtuusto toisin päättä.

119 § Ehdokaslistojen laatiminen

Ehdokaslistassa saa olla enintään niin monen ehdokkaan tai ehdokasparin nimi kuin vaalissa on valittavia jäseniä ja varajäseniä.

Ehdokaslistan otsikossa on mainittava, missä vaalissa sitä käytetään. Vähintään kahden valtuutetun on allekirjoitettava ehdokaslista. Ensimmäinen allekirjoittaja toimii listan asiamiehenä, antaa listan valtuuston puheenjohtajalle ja on oikeutettu tekemään siihen 121 §:ssä tarkoitetut oikaisut.

120 § Ehdokaslistojen jättäminen ja vaalitoimituksen nimenhuuto

Valtuusto määrää ajankohdan, milloin ehdokaslistat on viimeistään annettava valtuuston puheenjohtajalle sekä milloin vaalitoimituksen nimenhuuto aloitetaan.

121 § Ehdokaslistojen tarkastus ja oikaiseminen

Kun ehdokaslistojen antamisen määräaika on päättynyt, valtuuston puheenjohtaja antaa ehdokaslistat vaalilautakunnalle, joka tarkastaa, ovatko ne asianmukaisesti laaditut. Jos listassa todetaan virheitä, annetaan asiamiehelle tilaisuus korjata virheet vaalilautakunnan asettamassa määräajassa.

Jos sama henkilö on ehdokaslistan korjaamisen jälkeenkin ehdokkaana useammalla listalla, vaalilautakunnan on, mikäli mahdollista, tiedusteltava ehdokkaalta, mille listalle hänen nimensä jätetään.

122 § Ehdokaslistojen yhdistelmä

Ehdokaslistojen oikaisuja varten varatun määräajan päätyttyä vaalilautakunta laatii hyväksytyistä ehdokaslistoista yhdistelmän, johon jokaiselle ehdokaslistalle merkitään järjestysnumero.

Ennen vaalitoimituksen nimenhuudon alkamista ehdokaslistojen yhdistelmä annetaan valtuutetuille tiedoksi ja luetaan ääneen valtuustolle.

123 § Suhteellisen vaalin toimittaminen

Äänestyslippuun merkitään sen ehdokaslistan numero, jolle ääni annetaan. Valtuutetut antavat nimenhuudon määräämässä järjestyksessä valtuuston puheenjohtajalle äänestyslipunsa.

124 § Suhteellisen vaalin tuloksen toteaminen

Valtuuston puheenjohtaja antaa äänestysliput vaalilautakunnalle, joka tutkii niiden pätevyyden sekä laskee ja ilmoittaa vaalin tuloksen noudattaen soveltuvin osin, mitä kuntavaaleista säädetään.

Vaalilautakunta antaa vaalin tuloksesta kirjallisen ilmoituksen valtuuston puheenjohtajalle, joka toteaa vaalin tuloksen valtuustolle.

16 luku Valtuutetun aloite- ja kyselyoikeus

125 § Valtuutettujen aloitteet

Kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen valtuustoryhmällä ja valtuutetulla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita kunnan toimintaa ja hallintoa koskevista asioista. Aloite annetaan puheenjohtajalle. Sähköisessä kokouksessa aloite lähetetään sähköisesti kokouksen puheenjohtajan ilmoittamalla tavalla. Aloitteen jättämisestä tehdään merkintä saman kokouksen pöytäkirjaan.

Aloite on sitä enempää käsittelemättä lähetettävä kunnanhallituksen valmisteltavaksi. Valtuusto voi päättää, että aloitteesta tarkoitettun asian valmistelusta käydään lähetekeskustelu.

Kunnanhallituksen on vuosittain maaliskuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luetelo valtuutettujen tekemistä ja kunnanhallitukselle lähetetyistä aloitteista, joita valtuusto ei edellisen vuoden loppuun mennessä ole lopullisesti käsitellyt. Samalla on ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin niiden johdosta on ryhdytty. Valtuusto voi todeta, mitkä aloitteista on käsitelty loppuun.

126 § Kunnanhallitukselle osoitettava kysymys

Vähintään neljäsosa valtuutetuista voi tehdä kunnanhallitukselle kirjallisen kysymyksen kunnan toiminnasta ja hallinnosta.

Kunnanhallituksen on vastattava kysymykseen viimeistään valtuuston kokouksessa, joka ensiksi pidetään kahden kuukauden kuluttua kysymyksen tekemisestä.

Jos kysymystä käsiteltäessä tehdään kannatettu ehdotus tilapäisen valiokunnan asettamisesta selvittämään kysymyksessä tarkoitettua asiaa, on valtuuston päätettävä, asetetaanko tilapäinen valiokunta. Muuta päätöstä ei asiassa saa tehdä.

127 § Kyselytunti

Valtuutetulla on oikeus esittää kunnanhallitukselle kyselytunnilla vastattavaksi lyhyitä kunnan hallintoa ja taloutta koskevia kysymyksiä. Kyselytunti järjestetään ennen valtuuston kokousta, jollei valtuusto toisin päättä. Kyselytunti on julkinen.

Valtuuston puheenjohtaja toimii puheenjohtajana kyselytunnilla. Kunnanhallituksen puheenjohtaja tai hänen määräämänsä henkilö vastaa kysymyksiin. Kysymyksiin vastataan saapumisjärjestyksessä, ellei puheenjohtaja toisin päättä. Vastauksen saatuaan kysymyksen esittäjällä on oikeus tehdä kaksi asiaan liittyvää lyhyttä lisäkysymystä. Kysymysten johdosta ei käydä keskustelua.

Kysymys on toimitettava kirjallisena viimeistään 10 päivää ennen valtuuston kokousta. Myöhemmin toimitetut kysymykset sekä kysymykset, joihin ei kyselytunnilla ehditä vastata, siirtyvät seuraavaan kyselytuntiin.

IV OSA Päätöksenteko- ja hallintomenettely

17 luku Kokousmenettely

Tässä luvussa on muiden toimielinten kuin valtuuston kokousmenettelyjä ja pöytäkirjan laatimista koskevat määräykset. Kuntalaissa on päätöksenteko- ja hallintomenettelyä koskevat säännökset. Kokousmenettelyt ovat pitkälti hallintosäännön määräysten varassa.

Kuntalaki mahdollistaa perinteisen kokouspaikalla pidettävän kokouksen, sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuvan kokouksen (*sähköinen kokous*) sekä sähköisen päätöksentekomenettelyn ennen kokousta.

Pöytäkirjan perustehtäviä ovat tiedon säilytys, tiedon siirto sekä oikeussuojan ja valvonnan tarpeet. Kuntalaissa ei säädetä pöytäkirjan sisällöstä. Hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset pöytäkirjan laatimisesta, allekirjoittamisesta ja tarkastamisesta.

128 § Määräysten soveltaminen

Tämän luvun määräyksiä noudatetaan valtuustoa lukuun ottamatta kunnan toimielinten kokouksissa sekä soveltuvin osin toimitus- ja katselmusmiesten kokouksissa. Luvun määräyksiä noudatetaan toissijaisina hallintosäännön muihin lukuihin nähden, jollei erikseen ole toisin määrätty.

129 § Toimielimen päätöksentekotavat

Toimielin voi käsitellä asian varsinaisessa kokouksessaan, jossa kokouksen osallistujat ovat läsnä kokouspaikalla. Varsinaisessa kokouksessa voidaan käyttää sähköistä asiahallinta- ja/tai äänestysjärjestelmää.

Vaihtoehtoisesti kokous voidaan pitää sähköisessä toimintaympäristössä, johon osallistutaan sähköisen yhteyden avulla (*sähköinen kokous*).

Toimielin voi myös tehdä päätöksiä suljetussa sähköisessä päätöksentekomenettelyssä ennen kokousta (*sähköinen päätöksentekomenettely*).

Kunnanhallitus tai sen nimeämä viranhaltija vastaa, että sähköisiin kokouksiin ja sähköiseen päätöksentekomenettelyyn tarvittavat tekniset laitteet ja järjestelmät ovat ajantasaisia ja tietoturvallisia lakien edellyttämällä tavalla.

130 § Sähköinen kokous

Toimielin voi pitää kokouksen sähköisesti.

Suljettuun sähköiseen kokoukseen voi osallistua vain sellaisesta tilasta, jossa salassa pidettävät tiedot ja kokouksessa käydyt keskustelut eivät ole ulkopuolisen kuultavissa eivätkä nähtävissä.

131 § Sähköinen päätöksentekomenettely

Toimielin voi päättää asioita sähköisessä päätöksentekomenettelyssä kuntalain mukaisesti. Päätöksentekomenettelyä voidaan käyttää kaikkiin toimielimen päätösvaltaan kuuluviin asioihin.

132 § Kokousaika ja -paikka

Toimielin päättää kokoustensa ajan ja paikan.

Kokous pidetään myös, milloin puheenjohtaja katsoo kokouksen tarpeelliseksi tai enemmistö toimielimen jäsenistä tekee puheenjohtajalle esityksen kokouksen pitämisestä ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Tällöin puheenjohtaja määrää kokousajan.

Puheenjohtaja voi perustellusta syystä peruuttaa kokouksen.

133 § Kokouskutsu

Kokouskutsun antaa puheenjohtaja tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtaja.

Kokouskutsussa on ilmoitettava kokouksen aika ja paikka sekä käsiteltävät asiat. Kokouskutsu, esityslista, liitteet ja oheismateriaali voidaan lähettää sähköisesti. Tällöin kunnanhallitus tai sen nimeämä viranhaltija vastaa siitä, että tähän tarvittavat tekniset laitteet ja järjestelmät ovat käytettävissä.

Kokouskutsussa on mainittava, mitä toimielimen päätöksentekotapaa noudatetaan kunkin asian kohdalla. Jos asia käsitellään sähköisessä päätöksentekomenettelyssä, tulee kutsussa ilmaista, mihin mennessä asia on käsiteltävä sähköisesti.

Esityslista, joka sisältää selostuksen käsiteltävistä asioista ja ehdotukset toimielimen päätöksiksi, lähetetään kokouskutsun yhteydessä, jolleivät erityiset syyt ole esteenä. Jos esityslistalla, liitteissä tai oheismateriaalissa on salassa pidettäviä tietoja, tehdään asiakirjaan merkintä salassapidosta.

Kokouskutsu lähetetään jäsenille ja muille, joilla on läsnäolo-oikeus tai -velvollisuus, toimielimen päättämällä tavalla.

Kokouskutsu on lähetettävä vähintään neljä päivää ennen kokousta.

134 § Esityslistan ja liitteiden julkaiseminen kunnan verkkosivuilla

Esityslista julkaistaan kunnan verkkosivuilla. Ennen julkaisemista esityslistalta poistetaan salassa pidettävät tiedot sekä henkilötiedot, joihin ei liity tiedottamisintressiä. Verkossa julkaistavalta esityslistalta voidaan poistaa yksittäisiä kokousasioita, joihin ei liity erityistä tie-

dottamisintressiä tai mikäli erityisestä syystä asian valmistelua ei julkisteta ennen päätöksentekoa. Esityslistan liitteitä julkaistaan verkossa harkinnan mukaan ottaen huomioon kunnan asukkaiden tiedonsaanti-intressit.

135 § Jatkokokous

Jos kaikkia kokoukutsussa mainittuja asioita ei saada kokouksessa käsiteltyä, voidaan käsittelemättä jääneet asiat siirtää jatkokokoukseen, johon ei tarvitse antaa eri kutsua. Kokouksesta poissa olleille lähetetään sähköinen viesti jatkokokouksen ajasta ja paikasta sekä jatkokokouksen päätöksentekotavasta.

136 § Varajäsenen kutsuminen

Toimielimen jäsenen on kutsuttava varajäsen sijaansa, mikäli hän ei pääse kokoukseen. Kun jäsen on esteellinen jossakin kokousasiassa tai esteen vuoksi ei voi osallistua jonkin asian käsittelyyn, voi hän kutsua varajäsenen yksittäisen asian käsittelyyn.

Myös puheenjohtaja, esittelijä tai toimielimen sihteeri voivat toimittaa kutsun varajäsenelle.

137 § Läsnäolo kokouksessa

Toimielimen jäsenten ja esittelijän lisäksi toimielimen kokouksessa on läsnäolo- ja puheoikeus

- valtuuston puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajilla kunnanhallituksen kokouksessa kuntalain mukaan,
- kunnanhallituksen puheenjohtajalla ja kunnanjohtajalla sekä valtuuston puheenjohtajalla muiden toimielinten kokouksessa, ei kuitenkaan tarkastuslautakunnan eikä valtuuston tilapäisen valiokunnan kokouksessa eikä vaalilaissa säädettyjen vaalitoimielinten kokouksissa, sekä
- nuorisovaltuuston edustajilla hyvinvointi-, sivistys- ja teknisen lautakunnan kokouksissa (edustajat eivät kuitenkaan voi osallistua salassa pidettäviä asioiden käsittelyyn).

Toimielin päättää muiden henkilöiden läsnäolo- ja puheoikeudesta.

Toimielimen puheenjohtaja voi päättää asiantuntijan kuulemisesta yksittäisessä asiassa. Asiantuntija voi olla läsnä kokouksessa asiasta käytävän keskustelun päättymiseen asti.

138 § Kunnanhallituksen edustaja muissa toimielimissä

Kunnanhallitus voi 2 momentista ilmenevin rajoituksin määrätä muihin toimielimiin edustajansa, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Edustajaksi voidaan määrätä myös kunnanhallituksen varajäsen tai kunnanjohtaja.

Kunnanhallitus ei voi määrätä edustajaansa tarkastuslautakuntaan, valtuuston tilapäiseen valiokuntaan eikä vaalilaissa säädettyihin vaalitoimielimiin.

139 § Kokouksen julkisuus

Kokouksen julkisuudesta säädetään kuntalaissa.

Jos toimielin päättää pitää julkisen sähköisen kokouksen, on yleisölle järjestettävä mahdollisuus seurata kokousta internetin kautta sekä kokouskutsussa mainitussa tilassa.

140 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Avattuaan kokouksen puheenjohtaja toteaa läsnä olevat sekä sen, onko kokous laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

141 § Tilapäinen puheenjohtaja

Jos sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat poissa tai esteellisiä jossakin asiassa, valitaan kokousta tai asian käsittelyä varten tilapäinen puheenjohtaja.

142 § Kokouksen johtaminen ja puheenvuorot

Puheenjohtajan tehtävistä kokouksen johtamisessa ja toimielimen jäsenen puheenvuoroista säädetään kuntalaissa.

Puheenjohtaja johtaa asioiden käsittelyä ja pitää huolta järjestyksestä kokouksessa. Jos kokouksessa läsnä oleva henkilö käytöksellään häiritsee kokouksen kulkua, tulee puheenjohtajan kehottaa häntä käyttäytymään asianmukaisesti. Jos kehotusta ei noudateta, voi puheenjohtaja määrätä henkilön poistumaan. Jos syntyy epäjärjestys, on puheenjohtajan keskeytettävä tai lopetettava kokous.

Toimielimen jäsenellä on puheoikeus käsiteltävänä olevassa asiassa. Jäsenen on puheessaan pysyttävä asiassa. Jos puhuja poikkeaa asiasta, on puheenjohtajan kehotettava häntä palaamaan asiaan. Jos puhuja ei noudata kehotusta, voi puheenjohtaja kieltää häntä jatkamasta puhetta. Jos puhuja ilmeisen tarpeettomasti pitkittää puhettaan, voi puheenjohtaja asiasta huomautettuaan kieltää häntä jatkamasta puhettaan.

Asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimielin toisin päättä.

143 § Kokouskutsussa mainitsemattoman asian käsittely

Toimielin voi esittelijän ehdotuksesta tai jäsenen ehdotuksesta, jota on kannatettu, ottaa enemmistöpäätöksellä käsiteltäväksi asian, jota ei ole mainittu kokouskutsussa.

Jos esittelijän ehdotus on asian palauttaminen valmisteltavaksi, voi toimielin ratkaista asian päätöksellään vain perustellusta syystä.

144 § Esittelijät

Kunnanhallituksen esittelijästä määrätään 3 §:ssä. Toimielinkohtaiset määräykset esittelijöistä määrätään tämän hallintosäännön toimielinten omissa luvuissa.

Esittelystä tarkastuslautakunnassa määrätään 78 §:ssä.

145 § Esittely

Asiat päätetään toimitielimen kokouksessa viranhaltijan esittelystä. Vaalilaissa säädetyissä vaalitoimitielimissä asiat päätetään kuitenkin puheenjohtajan selostuksen pohjalta.

Esittelijä vastaa esittelemiensä kokousasioiden asianmukaisesta valmistelusta ja on velvollinen tekemään toimitielimelle päätösehdotuksen.

Esittelijän ehdotus on käsittelyn pohjana (*pohjaehdotus*). Jos esittelijä on keskustelun aikana muuttanut esityslistalla olevaa ehdotustaan, on muutettu ehdotus pohjaehdotus.

Jos esittelijä ehdottaa asian poistamista esityslistalta, poistetaan asia, jollei toimitielin toisin päättä.

Toimitielin voi erityisestä syystä päättää, että asia käsitellään puheenjohtajan selostuksen pohjalta ilman viranhaltijan esittelyä. Toimitielin voi tällöin päättää, että puheenjohtajan ehdotus on käsittelyn pohjana eikä vaadi kannatusta.

146 § Esteellisyys

Ennen asian käsittelyn aloittamista esteellisen henkilön on ilmoitettava esteellisyydestään ja esteellisyyden aiheuttamasta perusteesta sekä vetäydyttävä asian käsittelystä ja poistuttava kokouksesta.

Puheenjohtajan on tarvittaessa saatettava kokoukseen osallistuvan esteellisyys toimitielimen ratkaistavaksi. Asianomaisen henkilön tulee tarvittaessa antaa selvitystä seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen esteellisyytensä arvioinnissa. Annettuaan pyydetyn selvityksen asianomaisen henkilön on poistuttava kokouksesta.

Henkilö, jonka esteellisyyden toimitielin ratkaisee, saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimitielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä.

Esteellisyyttä koskeva ratkaisu on perusteltava pöytäkirjaan.

147 § Pöydällepano ja asian palauttaminen valmisteltavaksi

Jos keskustelun kuluessa tehdään kannatettu ehdotus asian pöydällepanosta, palauttamisesta valmisteltavaksi tai jokin muu ehdotus, jonka hyväksyminen keskeyttäisi asian käsittelyn, on seuraavien puhujien puheenjohtajan kehoituksesta rajoitettava puheenvuoronsa koskemaan vain tätä ehdotusta. Jos ehdotus hyväksytään yksimielisesti tai äänestämällä, keskeyttää puheenjohtaja asian käsittelyn. Jos ehdotus hylätään, jatkuu asian käsittely.

Pöydällepano siirtää asian käsittelyä. Pöydälle pantu asia tuodaan käsittelyyn seuraavassa kokouksessa samassa muodossa. Pöydällepano edellyttää enemmistön kannatusta. Jos asia tuodaan kokoukseen lisäasiana, niin asian saa pöydälle yhden jäsenen sitä pyytäessä. Mikäli esittelijä tai kunnanjohtaja julistaa asian kiireelliseksi, niin tällöin vaaditaan toimitielimen enemmistön kantaa pöydällepanosta.

Palauttaminen merkitsee asian uudelleen valmistelua. Palautusesityksessä tulisi olla ohjeet jatkotyöskentelyä varten.

148 § Ehdotukset ja keskustelun päättäminen

Ehdotus on annettava kirjallisena, jos puheenjohtaja niin vaatii.

Kun kaikki puheenvuorot on käytetty, päättää puheenjohtaja keskustelun. Puheenjohtaja selostaa keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset ja onko ehdotusta kannatettu.

149 § Ilman äänestystä syntyvän päätöksen toteaminen

Jos keskustelun aikana ei ole tehty kannatettuja ehdotuksia, toteaa puheenjohtaja pohjaehdotuksen toimielimen päätökseksi.

Jos puheenjohtaja toteaa toimielimen yksimielisesti kannattavan kokouksessa tehtyä ehdotusta, toteaa puheenjohtaja ehdotuksen toimielimen päätökseksi.

150 § Äänestykseen otettavat ehdotukset

Äänestykseen otetaan pohjaehdotus ja kannatetut ehdotukset. Ehdotusta, joka on tehty vaihtoehtoisena tai menee käsiteltävän asian ulkopuolelle, ei kuitenkaan oteta äänestykseen.

Jos ehdotuksen tekijä ei ole paikalla äänestyksen alkaessa, katsotaan hänen tekemänsä ehdotus rauenneeksi eikä sitä oteta äänestykseen.

151 § Äänestys ja vaali

Äänestykseen sovelletaan muilta osin, mitä 14 luvussa määrätään äänestysmenettelystä valtuustossa. Vaalin toimittamista koskevat määräykset ovat 15 luvussa.

152 § Pöytäkirjan laatiminen ja tarkastaminen

Pöytäkirjan pitämisestä ja sisällöstä vastaa toimielimen puheenjohtaja. Jos puheenjohtaja ja pöytäkirjanpitäjä ovat eri mieltä kokouksen kulusta, laaditaan pöytäkirja puheenjohtajan näkemyksen mukaan.

Pöytäkirjan allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa pöytäkirjanpitäjä.

Pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla.

Pöytäkirja voidaan tarkastaa sähköisesti. Sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehtyjä päätöksiä koskeva pöytäkirja tai sen osa voidaan tarkastaa erikseen ennen kokousta.

Toimielimen pöytäkirjaan merkitään ainakin:

Järjestäytymistietoina

- toimielimen nimi
- merkintä käytetyistä päätöksentekotavoista (varsinainen kokous, sähköinen kokous, yksilöidään päätökset, jotka on tehty sähköisessä päätöksentekomenettelyssä)
- kokouksen alkamis- ja päättymisaika sekä kokouksen keskeytykset

- kokouspaikka
- läsnä ja poissa olleet ja missä ominaisuudessa kukin on ollut läsnä
- kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Asian käsittelytietoina

- asiaotsikko
- selostus asiasta
- esittelijän päätösehdotus
- esteellisyys ja perustelut
- tehdyt ehdotukset ja onko niitä kannatettu
- äänestykset: äänestystapa, äänestysjärjestys, äänestysesitys sekä äänestyksen tulos siten, että kunkin jäsenen kannanotto ilmenee pöytäkirjasta
- vaalit: vaalitapa ja vaalin tulos
- asiassa tehty päätös
- eriävä mielipide

Muuna tietoina

- salassapitomerkinnot
- puheenjohtajan allekirjoitus
- pöytäkirjanpitäjän varmennus
- merkintä pöytäkirjan tarkastuksesta sekä
- merkintä nähtävänä pitämisestä yleisessä tietoverkossa, mikäli pöytäkirja on ollut yleisesti nähtävänä

Pöytäkirjaan liitetään päätöksiä koskevat oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitukset sekä muutoksenhakukiellot. Pöytäkirjaan liitettävässä valitusosoituksessa on mainittava valitusviranomainen, valitusaika ja mitä valitukseen on liitettävä. Päätökseen, josta ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä valitusta, on liitettävä tästä ilmoitus ja samalla mainittava mihin lain tai asetuksen kohtaan kielto perustuu.

Toimielimen pöytäkirjan sisältöä koskevia määräyksiä noudatetaan soveltuvin osin viranhaltijan ja luottamushenkilön tekemissä päätöksissä.

Salassa pidettäviin asiakirjoihin on merkittävä, mihin lainkohtaan salassapito perustuu. Kunnanhallitus antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita pöytäkirjan laatimisesta.

153 § Päätösten tiedoksianto kunnan jäsenelle

Kunnanhallituksen ja lautakunnan pöytäkirja siihen liitettyine oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen nähtävänä kunnan verkkosivuilla siten kuin kuntalaisa tarkemmin säädetään.

Muun viranomaisen pöytäkirja annetaan vastaavalla tavalla tiedoksi kunnan jäsenille, jos asianomainen viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi.

Kunnanhallitus antaa ohjeet salassapito- ja tietosuojavelvoitteiden huomioon ottamisesta annettaessa päätöksiä tiedoksi yleisessä tietoverkossa. Lautakunta voi antaa tarkentavaa ohjeistusta omalla toimialallaan.

18 luku Muut määräykset

154 § Aloiteoikeus

Kunnan asukkaalla sekä kunnassa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä sekä sillä, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa, on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa (kuntalaisaloite). Palvelun käyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita palveluaan koskevassa asiassa (palvelualoite).

Aloite tulee tehdä kirjallisesti tai sähköisellä asiakirjalla. Aloitteesta tulee käydä ilmi, mitä asia koskee sekä aloitteen tekijän nimi, kotikunta ja yhteystiedot.

155 § Aloitteen käsittely

Aloitteen käsittelee se kunnan viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa. Jos toimivaltainen viranomainen on toimielin, aloitteista ja aloitteiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä on annettava toimielimelle tieto jäljempänä määrättyllä tavalla.

Muun toimielimen kuin valtuuston toimivaltaan kuuluvista aloitteista on annettava tieto toimielimelle niiden päättämällä tavalla. Toimielin voi samalla päättää, mitkä aloitteista ovat loppuun käsitellyjä. Kunnanvaltuusto toteaa valtuustoaloitteet loppuun käsitellyiksi. Lautakunnat käsittelevät oman hallinnonalansa ja toimivaltansa rajoissa kuntalaisaloitteet itse loppuun.

Kunnanhallituksen on vuosittain maaliskuun loppuun mennessä esitettävä valtuustolle luetelo sen toimivaltaan kuuluvista aloitteista ja niiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä. Valtuusto voi samalla päättää, mitkä aloitteista on loppuun käsitelty.

156 § Aloitteen tekijälle annettavat tiedot

Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen saapumisesta, missä viranomaisessa aloite käsitellään, arvioitu käsittelyaika sekä keneltä saa lisätietoja aloitteen käsittelystä.

Sen jälkeen, kun aloite on käsitelty loppuun, on aloitteen tekijälle ilmoitettava, onko aloite johtanut toimenpiteisiin.

157 § Kunnan nimenkirjoitus ja asiakirjojen allekirjoittaminen

Valtuuston ja kunnanhallituksen päätökseen perustuvan sopimuksen, sitoumuksen, toimituskirjat ja kirjelmät allekirjoittavat kaksi seuraavista: kunnanjohtaja, kunnanhallituksen puheenjohtaja, ja talousjohtaja ja hallinto- ja henkilöstöjohtaja, jollei kunnanhallitus ole valtuuttanut tähän toisia henkilöitä.

Toimielimen puolesta tehtävät sopimukset, annettavat sitoumukset, toimituskirjat ja kirjelmät allekirjoittavat viranhaltijat, jotka toimielin on tehtävään valtuuttanut.

Viranhaltija allekirjoittaa päätökset, sopimukset, sitoumukset ja muut asiakirjat päättämiseen asioissa.

Toimielimen pöytäkirjanotteen allekirjoittaa pöytäkirjanpitäjä, asianhallintasihteeri tai muu toimielimen määräämä henkilö.

Toimielimen asiakirjoista annettavat otteet ja jäljennökset todistaa oikeaksi pöytäkirjanpitäjä, asianhallintasihteeri tai muu toimielimen määräämä henkilö.

Valmistelua koskevat asiakirjat allekirjoittaa asian valmistelija.

158 § Todisteellisen tiedoksiannon vastaanottaminen

Todisteellisen tiedoksiannon voi kunnan puolesta vastaanottaa kunnanhallituksen puheenjohtaja, kunnanjohtaja sekä kunnanjohtajan valtuuttama viranhaltija.

Todisteellisen tiedoksiannon voi kunnan puolesta lautakunnan toimialalla vastaanottaa lautakunnan puheenjohtaja, osastopäällikkö tai tämän valtuuttama viranhaltija.